

"המרגוע האמיתי של האדם, מצוי בתוך ביתו"

מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
על הנופש האמיתי של האדם

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת וירא | גליון מס' 403 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

שמעתי מאבי זצ"ל ששמע בשם גדול אחד זצ"ל שחידש חידוש פלא, שמעלת הסנדק שנחשב כמקטיר קטורת וזוכה לעשירות, הוא רק כשמשלם גם את הוצאות הסעודה, אבל אם אינו משלם הוצאות הסעודה אינו נחשב לסנדק מושלם ואינו זוכה לכל ההבטחות האמורות בסנדק אלא רק לעשירות רוחנית בלבד

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על הכנסת אורחים וההתחשבות בזולת

יְקַח נָא מֵעֵט מִיָּם (י"ה, ד.)

שנוטל ידיו בריבוי מים, בוודאי יש בזה עניין גדול ונחת רוח לבורא ית"ש].

וכן באפיית המצות מסופר על הגרי"ס שדקדק בהרבה הידורים, אבל כפי מידת דקדוקו של הידור המצות, כן הקפיד גם על תשלום הפועלים שיהא כהוגן, כדי שלא ימצא שהפועלים יהיו נפסדים מחמת הידורו במצוות מצה, והא ח"ו צדיק על חשבון אחרים.

צריך ביאור מדוע צמצם אברהם במים וביקש להביא להם רק "מעט מים", והלא אברהם אבינו לא חסך מאורחיו שום דבר, ושחט בעבורם שלושה בני בקר כדי להוציא מהם את הלשון המובחר, ומדוע ביקש לצמצם דווקא במים שהוא דבר זול.

וביאר בזה הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל, דכיון שאברהם אבינו לא טרח בעצמו בהבאת המים, אלא ביקש משליח להביא את המים, וכמו שפירש"י "יוקח נא על ידי שליח", לכן לא ביקש להביא הרבה מים, כי אין זה מידת חסידות להטריח את השליח לסחוב הרבה מים [מה שאינו נצרך בהכרח] כדי להיטיב לשני, שהלא כמו שהוא דואג לטובת האורחים, כן יש לו לדאוג גם לטובת השליח.

והוסיף הגרי"ס שאף שמבואר בגמ' (שבת ס"ב ע"ב) שיש מעלה גדולה ליטול ידיו בהרבה מים ובשפע, וזהו גם סגולה לעשירות, מ"מ אין ליטול ידיו בשפע אם הדבר יגרום להכביד על המשרתת שתצטרך לשאוב מחמת זה עוד מים מהבאר, כי אין זו מעלה כלל להחמיר ולהצטדק על חשבון אחרים. [ואגב, ראיתי אצל הגה"צ רבי הירש גליקסון זצ"ל, שהיה נוטל ידיו לאכילה בכלים גדולים מלאים הרבה מים עד המרפק אף שלא מצאנו לזה שום מקור בהלכה], ואמר שמאחר שחז"ל (שבת ס"ב ע"ב) מבטיחים ריבוי שפע למי

שאל מצער בני ביתו הרי הוא עובר על איסור צער בעלי חיים.

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם (י"ה, ד)
ר"י: "כפנור שהם ערביים שמתחווים לאבק רגלים".

ראוי להבין מדוע סיבב הקב"ה שהמלאכים יהיו נדמים בדמות ערביים דווקא שהם פחותים ומזולזלים במעמדם. וביאר בזה מרן הגר"ח מברסקי זצ"ל, שהכנסת אורחים בהידור ובשלימות הוא לקבל אדם עני ורש לביתו בכבוד גדול כאילו היה האדם החשוב ביותר, ולכן זימן הקב"ה שהמלאכים יהיו נדמים כערביים שהם מזולזלים במעמדם, כי בזה זכה אברהם אבינו לקיום מצוות הכנסת אורחים בהידור - שאע"פ שנדמו כערבים מ"מ קיבלם בכבוד גדול, ושחט עבורם שלושה פרים כדי להוציא מהם שלושה לשונות בחדל, כמו שנוהגים באורחים חשובים רבי מעלה. וכעין זה ביאר הבית הלוי בטעם הדבר שהאריכה תורה לתאר את הכנסת אורחים של אברהם אבינו, ומאידך בהכנסת אורחים של לוט אף שעשאה מתוך מסירות נפש [שכל אנשי העיר נסובו על הבית ומ"מ לא הסכים להוציא את אורחיו, ואף הפקיר בנותיו בשביל שלא יגעו באורחיו], מ"מ לא האריכה תורה לתאר בשבח מעשיו, אלא נאמר בקיצור נמרץ (י"ט ג') 'ויבאו אל ביתו ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו', וגם לא מצאנו בחז"ל שישבחו את ההכנסת אורחים של לוט כמו שמצאנו באברהם אבינו, וצריך ביאור מהו יסוד החילוק בין אברהם ללוט.

וביאר בזה הבית הלוי, שאצל לוט הגיעו המלאכים בדמות מלאכים קדושי עליון. ולכן לא נשתבח לוט על מה שהכניסם אליו, כי אין זה גדלות לקיים הכנסת אורחים כשמגיעים אליו קדושי עליון כמלאכים, אבל אצל אברהם אבינו שבאו אליו המלאכים בדמות אנשים פשוטים - וכמו שאמרו חז"ל שכערבים נדמו לו, ואעפ"כ הכניסם בכבוד גדול וטרח עבורם כמו שטורחים לאדם נכבד מאוד, זה גדלות שיש לשבחה - ולכן נתקלס אברהם אבינו כל כך במצוות הכנסת אורחים.

ביאור זה אמר הבית הלוי, בשעה שהתעכב בעיר קמניץ וחיפש מקום ללון, וסיפרו לו שיש בעיר בעל הבית מפורסם שמכניס אורחים, והבית הלוי נכנס אליו וביקש ממנו שייתן לו חדר אחד לישון שם, והיות שהבית הלוי לא רצה להשתמש בבגדי רבנות, והיה הולך בבגדים פשוטים, הבעל הבית לא הכירו ולא ידע שזהו הבית הלוי, והקצה עבורו את המחסן לישון שם. ובינתיים עלה הבית הלוי למעלה להתפלל מעריב, והנה הוא שומע קולי קולות מהקומה

בספרי "הלכות הגר"אומנהגיו" (מע"ר קי"ח) הבאתי שמצאתי בכתב יד של בעל הפרדס בשם "מופת הדור ר' ליב הקטן ז"ל", שאע"פ שלדעת הגר"א (מעשה רב קי"ח) יש להתפלל תפילת מעריב אפילו בליל שבת דווקא לאחר צאת הכוכבים, מ"מ במדינות שבהם צאת הכוכבים הם בשעות מאוחרות, ואם ימתין בליל שבת להתפלל רק לאחר צאת הכוכבים יעכב את בני ביתו ויצערו ברעב שלא יוכלו לאכול ולשתות עד שישבו מבית הכנסת, ומה גם שעלולים לבוא מזה לידי מחלוקת בין האיש לאשתו, הרי עדיף שיתפלל מעריב קודם צאת הכוכבים ויסקמוך על דעת הפוסקים המתירים להתפלל לפני צאת הכוכבים, ולא יהא "מחמיר" לעצמו לנהוג כדעת הגר"א במקום שהדבר בא על חשבון בני ביתו, והוסיף שם שאם מצער בני ביתו הרי הוא עובר על איסור צער בעלי חיים.

וכ"כ הקדוש החפץ חיים במ"ב (רע"א, א) שאף שלכתחילה יש להמתין מלאכול סעודת שבת עד שיהא תאב, מכל מקום "היכא דיש בזה משום שלום בית או שיש לו בביתו משרתים או שאר אורחים ובפרט אורח עני לא יאחר בכל גונו, דכיון דהם מוטלים עליו לא יוכל לעכבם בשביל שהוא רוצה לקיים מצוה מן המובחר", עכ"ד.

סיפר לי מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל. שבשעה שהיו באים אורחים עניים אצל הקדוש החפץ חיים בליל שבת, לא היה החפץ חיים מזמר "שלום עליכם" קודם הסעודה, דכיון שהעניים יושבים וממתנים לאכול, הרי בכל רגע שהוא מעכבם מהאכילה הוא עובר בבל תאחר. וכמבואר בגמ' ב"ר"ה (ר' ע"א) שאם עומדים עניים לפניו ואינו נותן להם את מספיק צדקה, הרי הוא עובר בבל תאחר לאלתר, ועל כן היה דוחה אמירת שלום עליכם לאחר ברכת המוציא, שסבר שלא הותר לעכב את העניים מהמאכלים המיועדים עבורם, אפילו לא לזמן מועט לאמירת שלום עליכם, (ועי' עוד מה שכתב החפץ חיים בעניין זה ב"שער הציון" או"ח תרל"ט ס"ק ס"ז, ועי' עוד בהערה מה שהבאנו מהדבר אברהם להמליץ טוב על העולם שלא נהגו להיזהר בזה).

הכנסת אורחים בהידור - לקבל עני מרוד בכבוד גדול כאחד מנכבדי העם

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
גלב"ע ר"ח אב תשע"ו

יום שאין קללתו מרובה משל חבריו, אבל אם אנו עושים כפי כוחינו במלחמת ה', אין לנו לדאוג כלל מאחר שקיימנו את חובתינו, ורק אם ח"ו אין אנו עושים כפי כוחינו, יש לנו לדאוג שיצא חרון אף ה' על עמו רח"ל.

מעלת הדבר לשלם הוצאות סעודת ברית מילה לאחרים

שמעתי מאבי זצ"ל ששמע בשם גדול אחד זצ"ל שחידש חידוש פלא, שמעלת הסנדק שנחשב כמקטיר קטורת וזוכה לעשירות, הוא רק כשמשלם גם את הוצאות הסעודה, שבוה הוא נחשב כסנדק מושלם, אבל אם אינו משלם הוצאות הסעודה אינו נחשב לסנדק מושלם ואינו זוכה לכל ההבטחות האמורות בסנדק אלא רק לעשירות רוחנית בלבד, וטעמו מפני שסעודת ברית מילה שייכת היא לעיקר מצוות ברית מילה, ומעלת הסנדק הוא כשהוא מעמיד את צרכי המילה, הן בעצם הסנדקאות והן בהעמדת סעודת הברית, ועי"ז הוא נקרא בשם "בעל ברית" וזוכה לכל המעלות האמורות בחז"ל על הסנדק, ועי' עוד בדברינו בתשובות והנהגות ח"ד סי' רכ"ד).

(ובאמת כן היה מנהג ישראל בכמה מקומות בשנים קודמות שהסנדק משלם לאבי הבן, וכמו שהביא בשו"ת מהר"י מברונא (סימן ק"י) שרגילות שהסנדק משלם לאבי הבן דמים יקרים, וביאר טעם המנהג "בשביל העניים דלית להו יציאה לפרנס את הזולת", וכן בספר "תורה לשמה" מוהבן איש חי (סימן נ') האריך שמעלת סנדק כפול ומכופל כשמשלם עבורה, ולפמש"נ כאן יש לשלם על הוצאות סעודת הברית שבוה שנוטל חלק וזכות גם בסעודת הברית הרי הוא נעשה בעל ברית מושלם, ועי' עוד בתשובות והנהגות (ח"ב סי' תצ"ו) בעניין זה).

והוסיף אבי עוד, שיש ללמוד מזה שכל מי שמשלם הוצאות סעודת ברית מילה, וכ"ש אם הוא מוסיף גם להתעסק בגופו בהכנת סעודת ברית מילה. הרי הוא נחשב בוה כעין 'סנדק במקצת' וזוכה במקצת לסגולה העשירות האמורה בסנדק, והמעלה רבה יותר כשמשלמים הוצאות הסעודה לבן תורה ומסייעים לו עי"ז לשקוד על תלמודו. וקבלנו שמי שמשלם הוצאות סעודת ברית מילה לאחרים, הרי זהו סגולה גדולה עבורך לזכות לבן זכר, כי עי" שמשלם הוצאות הסעודה הרי הוא מוכיח שמשתוקק לקיים המצווה אלא שאין לו עכשיו אפשרות לקיים בעצמו ולכן הוא מכין לאחרים, ועי" השתוקקותו לקיים המצווה יזמין לו הקב"ה בן זכר כדי שיזכה לקיים המצווה בעצמו.

וזכרני מצעירותי שהרבה אנשים היו משתוקקים לכך לשלם סעודת ברית, והיה הדבר מקובל כסגולה גדולה, [ואף אבי היה רגיל להזיל מעות הרבה כדי לסייע לעניים ובני תורה לערוך סעודת ברית], ובדרך האחרון נשתכח הדבר, וראוי להחזיר עטרה ליושנה ולערוך על מצווה רבתא זו.

(מתוך ביאורים והנהגות)

למטה, ונתברר לו שהגיע אדמו"ר מפורסם וצדיק לאכסניה, והבעל הבית הכין לו מיד חדר נאה ויפה עבורו.

והנה כשנכנס האדמו"ר לאכסניה, ראה את הבית הלוי שם באכסניה, ושאל אותו "בריסקער רב, רבן של ישראל, מה אתם עושים כאן", והבית הלוי שתק, אבל הבעל הבית הבין מיד שטעה ולא ידע שזהו הבית הלוי, ובא מיד ופייס את הבית הלוי והכין לו חדר אחר נאה ויפה, ובבוקר כשהבית הלוי רצה ללכת לדרונו, בא אליו הבעל הבית והתחנן על נפשו שימחל לו על שלא נהג בו כבוד הראוי לנהוג ברבן של ישראל, והסביר שעשה כן בשגגה ולא ידע כלל שהוא הבית הלוי. והשיב לו הבית הלוי, אני אמנם מוחל על כבודי, אבל אתה צריך לדעת שמצוות הכנסת אורחים איננה רק ליהודים מכובדים, אלא אפילו יהודי עני ופשוט צריך לכבדו בהכנסת אורחים, והוסיף הבית הלוי ואמר לו את החילוק הנ"ל בין אברהם ללוט, שלוט ראה את פניהם כדמות מלאכים ולכן כיבדם כבוד גדול, אבל אצל אברהם אבינו הרי אמרו חז"ל שכערבים נדמו לו, ואעפ"כ הכניסם בכבוד גדול וטרח עבורם כמו שטורחים לאדם נכבד מאוד, וזה היה גודל מעלתו של אברהם אבינו, ועל כן אמר לו הבית הלוי שיבוא אליו לבריסק וילמד שם אצלו מהו הכנסת אורחים לכל אחד - גם לעניים ולשבורי לב, ובוה יתכפר לו עוונו.

חובתינו לפעול כפי כוחינו אך אין לנו לדון על תוצאות מעשינו

וַיִּלֶךְ ה' בְּאֶשׁר קָלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְוֵמוֹ (י"ה, ל"ג).

ראוי להבין מה בא הפסוק להשמיענו בכך ש"אברהם שב למקומו". ופירש בזה הסטי"פלער שמאחר שאברהם אבינו לא הצליח להציל בתפילתו את סדום, א"כ לכאורה היה מקום לומר שייחלשו בדעתו על שלא הצליח בפעולותיו, ולזאת השמיענו התורה ואברהם שב למקומו" כיון שהוא מצידו עשה הכל כדי להציל, אע"פ שלא השיג את מבוקשו מ"מ" שב למקומו", חזר למקומו הטבעי כאילו לא קרה דבר. [והביאור בוה כי מעיקרא ידע שאין בהכרח שיצליח בתוצאה, אלא הלך לקיים את רצון ה' מאתו ולקיים את תפקידו להתפלל, ומאחר שכבר עשה כפי יכולתו, שמוח בכך שזכה לעשות את תפקידו. והניח את התוצאה ביד הקב"ה].

ועובדא הוי בהגראמ"מ שך זצ"ל שהשתתף באסיפת גדולי תורה, ורצה לפעול שם לאיזה עניין של כבוד שמים ולא עלה הדבר בידו, ויצא משם הרב שך בפחי נפש, ומסרו הדבר להסטי"פלער זצ"ל ושאלוהו היאך להניח דעתו של הרב שך, ושלח הסטי"פלער לומר להרב שך את הביאור הנ"ל על הפסוק "ואברהם שב למקומו", שאע"פ שאברהם אבינו מסר נפשו בטירחה גדולה בתפילתו מ"מ לא נפל בדעתו כשראה שלא הצליח, וזהו לימוד לכל אחד שאין לו ליפול בדעתך כשרואה שלא הצליח בפעולתו, כי מאחר שפעל כפי יכולתו, שוב יוכל לשוב למקומו" ולא להסתכל על התוצאה.

וזהו לימוד גדול לדידך למצבינו בעת הזאת, שהלא בעוה"ר אין לך

בימים ההם כשגג בית הכנסת היה בנוי מאזבסט. הגג התמלא חלודה, התול הילך על הגג ולפתע נפל פנימה באמצע התפילה על הראש של אחד המתפללים. החלו, בריחות, קפיצות, צעקות ומהומה מסוימת, ר' בן ציון לא הניע את ראשו לאחור...

החכמה והענווה של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

יאָנְכִי עֶפֶר וְאָפֶר (י"ח כו)

אל תכעסו, אם בסך הכל נספר סיפור של ילד, על אחד מגדולי הדור - רבי בן ציון פלמן, ילד טהור עיניים. עם עיניים קטנות של ילד, ופה קטן של ילד, אך געגועים של איש מבוגר. כך סיפר ילד שכיום כבר גדול והיה לאיש, ילד מילדי הקהילה:

כתינוק, כילד, נולדתי לתוך קהילת 'נחלת משה' בבני ברק, כך שהדמות שעמדה לנגד עיני הייתה רב המקום. וממנו למדתי את התשובה. הרב הוא השעון הגדול התלוי במגדל העיר, שעל פיו מכוונים כולם את שעונם הפרטי, כמו בימים ההם שהכל הגביהו עיניהם מעלה - וכיוונו את שעוניהם על פיו.

הקהילה זקוקה לרב, עד מאוד - כמו אוויר לנשימה. לתחום אחד בלבד - למושגים.

לשם כך בלבד נולד הרעיון של רב קהילה. לדידו של ה"אור שמח" וגם בעינו של רבי בן ציון פלמן מבני ברק.

לא תאמינו. הוא לא היה מלאך המכה על קודקודו ואומר: 'גדל'. לא. הוא לא מצא את המקל שבו מכים על קודקוד בני הקהילה.

הוא היה המלאך שהיכה על קודקודו של ר' בן ציון פלמן ואמר לו: "בן ציון בן ר' שמואל פלמן, גדל".

ואותו המקל שהיכה על קודקודו של ר' בן ציון בן ר' שמואל, היה אומר לכל אחד מבני הקהילה: גדל. כזה ראה וקדש.

המקום הפינתי

הרב הצליח ליצור אצלנו תחושה שהמקום הפינתי ביותר וגם השקט ביותר בבית המדרש הוא ה'מזרח' ליד הארון קודש. הוא ישב שם בפנינו עשרות שנים, כשמעולם לא הגביה את קולו לא ב'אמן' ולא בקריאת שמע, לא ב'נתנה תוקף'... מעולם!

הרב ישב ב'מזרח' ללא תנועות מיוחדות ומרשימות, פשוט כלום. הצטנף לו שם. מי שרצה לחפש יכול היה לראות לפעמים את פניו לחבים, בדביקות בבוראו, או פניו מתאדמים בעת קריאת שמע - קבלת עול מלכות שמים. אבל מי הלך לחפש שם, בפניה הרחוקה והשקטה.

בדרך כלל עמד בתפילה בשקט, כאשר רק הפה והנשמה מתפללים, והגוף מתלהט, אבל ללא תנועות.

לפעמים היה נראה על פניו כי הוא מלא כיסופין, וכמי שאינו יכול להביע במילים את מה שבליבו.

בגאונותו, המציא את הרעיון, שאין סיבה לברוח לקיר המערב, כי אפשר לקחת את קיר ה'מזרח' ולהפוך אותו לפינה מערבית.

הוא היה בכך חד בדרא, ואולי בכמה דורות, שלקח את תפקידו כרב מתוך החלטה כי לא ישתרר על הקהל בשום צורה ואופן כלל, ובמשך השנים שיהיו כרב מעולם לא השתמש בסמכותו לשום ענין, לא בחילוקי שנוצרים באופן טבעי לפעמים בין המתפללים, לא בצביון המקום, לא בקידום מעמדות, ולא בשום ענין. בענווה קיצונית. גם אם נוצרו מצבים שללא ספק, דעתו לא היתה נוחה מהם, הוא ראה את עצמו כאחד המתפללים, ולא כרב המקום שהציבור חייב לקבל או לפחות - לשמוע את דעתו.

וכיוון שר' בן ציון החליט שרבנותו לא תהיה בשום צורה השתררות אפילו לא על קל שבקלים, נהפכה החלטה זו לכעין 'הלכה למשה מסיני' שאין לערער עליה: רבי בן ציון פלמן מתוקף תפקידו הוא, להיות היהודי הפחות בולט בקהילה. בד בבד הוא גם 'מתנדב' לענות על שאלות...

והמתנדב הזה שירת את בני הקהילה. כי הם היו מאושרים להמתין לרב בדרך או להגיע לביתו, ולשאלו. אם יש להם ממש כאן לידם בתוך ד' אמותיהם אחד ממתפללי בית הכנסת שבמקרה הוא גם רב המקום, והוא במקרה אחד מגדולי הדור, ובמקרה גם העמיד את עצמו לענות להם בהתנדבות, הרי אין שמחה יותר גדולה מזו. לכן הם שאלו בדאורייתא, בדרבנן, ביורה דעה, בחושן משפט ובאורח חיים, וגם את השאלות האישיות, כיוון שהיו בטוחים שמלבד אוזנו הסודית של

הרב, איש לא ישמע על בעיותיהם לעולם ועד. על פיו חתכו הכרעות חיים. ואף ביקשו את תפילותיו להעתיק עליהם ברחמים. השפעתו הייתה ללא 'מקל חובלים', ללא 'מקל נועם', לא בשמאל דוחה ואפילו לא בימין מקרבת, אלא רק בעצם הידיעה שר' בן ציון הוא אדם אחר, מושלם בכל קנה מידה נכונה, וכדאי ללכת בדרכיו - "ראו בריה שבראתי בעולמי".

ואז, הרבנות אינה מקרבת את בעליה.

כי איזו רבנות מקרבת "את בעליה"? אותה רבנות שהרב הוא בעלים על הרבנות ועל הקהילה. אבל הרב פלמן הרי אינו בעלים אפילו על עצמו, וכי הוא מסוגל להזיז יד ורגל ללא הסכמה של מי שאמר והיה העולם?! הוא 'כגמול כלי אמו' נתון בידיו של הקב"ה בלבד, וקל וחומר שאינו בעלים על אחרים. שבמקרה כל האחרים טובים ממנו שבעתים, מי אני, עפר ואפר.

מהכיוון של כותל המזרח לא היתה התרחשות, לא התייעצות, לא קריאה לגבאי, לא איתות לחזן. הרב פלמן בפנינו בעבודת התורה והתפילה.

חזנים, שיעורים, סגנון המתפללים, צביון המקום, עליות, כיבודים, אירועים וכו'. כל אלו יכולים להתנהל בעיקר על ידי הגבאים מקימי המקום, ואם מישהו מהגבאים ניגש, הרב משיב לו כבעל חסד שמבקשים את עזרתו והחלטתו. והם ניגשו!

יש רב שמתערב קמעה בעדינות מאחורי הקלעים. או מנהל איך שהוא מערכת קשרים עם אחד הגבאים שיהיה ידא אריכתא שלו, וכדומה. אבל הרב פלמן להיפך. מהותו צנעה, חכמתו-אמת וישרות, אחד בפה ואחד בלב. וכמו ששתק בחוץ, שתק גם בפנים.

בעל החי שנפל מהגג

ומה כל אלו קשורים לחתולה, שהילד, כמו כל ילד, רוצה לספר עליה? בבקשה.

מעשה שהיה. בימים ההם כשגג בית הכנסת היה בנוי מאזבסט. הגג התמלא חלודה, גג פשוט. בעל חיים הילך על הגג ולפתע נפל פנימה באמצע התפילה על הראש של אחד המתפללים. החלו, בריחות, קפיצות, צעקות ומהומה מסוימת, ר' בן ציון היה אז באמצע ברכות קריאת שמע, והוא לא הניע את ראשו לאחור... הייתי אז ילד ועמדתי ליד הרב, לא האמנתי למראה ראשו שנשאר במקומו. וכבר אז משום מה הבנתי, כי לאו דווקא מחמת התפילה לא סבב את ראשו, אלא בעיקר כדי לא לבייש חלילה את המתפללים ואותי, וכדי לא לראות כיצד אנחנו קופצים ובורחים מחתולה שנפלה פנימה.

ענוה- בהצנע לכת

כל קהילה מאכלסת בתוכה סגנונות שונים, אישים מגוונים, יועצים, חכמים מורי הוראה, גם שיעורים שונים מפי תלמידי חכמים. מחמת כך יכול לקרות לפעמים, שמעמדו של הרב נשכח מעט, וזה יכול לצער את הרב.

בבית המדרש "נחלת משה" לא זו בלבד, שר' בן ציון נתן את הסכמתו לכך שתלמידי חכמים יבואו בקביעות למסור שיעורים, אלא שהוא יזם, דחף ודרבן זאת. כמו לדוגמה, השיעורים המפורסמים של רבי ברוך דב

דסקין שליט"א, שר' בן ציון שמח בהם מאוד, והוסיף שמחה על שמחתו כאשר הכיר שהגר"ב ד' דסקין מקבל מעמד של יוקרה בבית הכנסת, איזו שמחה! כי הנה בזכות כך ובזכות השיעורים והמסגרות בית הכנסת מצליח ומאות המתפללים לומדים ומתעלים איש איש כלבבו, מי בשיעורי דף היומי בעיון, מי בבקאות, מי ב'סדר' אחד ומי בשני 'סדרים', ולכל אחד יש מגיד שיעור כחפצו וכרצונו, האושר הציף את ליבו. הוא ניסה להציע לתלמידי חכמים נוספים שיתפסו גם הם מעמד, ואף ביקש

ממתפללים שינסו לשיעוריהם המתוקים

וגם את ה"ענוה" הזו לא ניהל ברעש, או בסערה של 'טוב לב'... כי גם את הענוה ניהל בהצנע לכת... הצטנע, בצניעות.

שאלתי פעם את ר' בן ציון, סיפר פלוני ממקורביו, האם לא הפריע לו שיש ב'נחלת משה' עוד כוללים ושיעורים בדף היומי? ענה לי הגר"ב צ' "וכי מזה אני דואג? הרי להיפך, כאשר נעשיתי כאן רב, על דבר זה התפללתי, על דבר זה התעניתי כמה תעניות, ביקשתי, התפללתי כל הזמן שבית המדרש יהיה ספוג בתורה ורק תורה, ושיהיו איתנו אברכים תלמידי חכמים, וברוך השם שזה כך'.

ביום מן הימים פגש אותו פוסק הדור, רבי שמואל הלוי ואזנר, בשאלה: "ידידנו ר' בן ציון, מה סוד ההצלחה המופלגת של הקהילה שלכם 'נחלת משה'?"

"בכך, שאני לא מתערב"- השיב לו הגאון ר' בן ציון בחיוך של ענוה מתוחכמת.

חכמה בניהול הרבנות

בשנים הראשונות להקמת הקהילה המרכזית ב"נחלת משה" נפתחו בתי כנסת נוספים סמוך לבית הכנסת "נחלת משה". מטבע הדברים הם הועמדו איך שהוא כמתחרים. הם גם הכתירו רב משלהם לבית הכנסת. באופן טבעי, עלול היה להיווצר מתח ואפילו מאבק, ובפרט שבת כנסיות הללו הכתירו רב משלהם למשכנם החדש, וקל מאד לפרש את הדבר כחתיירה תחת הרבנות של רב הקהילה "נחלת משה". ויהי יום שבת קודש.

אחד מגבאי בית המדרש הסמוך והחדש ביקש להשאל את ה'נביא' מקלף לקריאת ההפטרה בנביא מהודר.

שאלו את ר' בן ציון, והוא הורה ש"בוודאי לתת להם".

אחד האברכים תמה מדוע לתת למתחרים שלנו? ! ולפני שספר הנביא הועבר שמה ניגש לרב ושאלו על כך, והרב תמה להיפך: "מדוע לא לתת להם?!"

אחרי התפילה, ניגש אחד המתפללים לרב בתרעומת וצועם: מדוע להיות כל כך כנועים, מדוע תמיד להיות המוותרים והמפסידים? הם מקימים בית כנסת בתחומנו ומסיגים את גבולנו. יגענו כל כך, והנה הם מזיקים לנו? הוא כילה את כעסו באוזני הרב, שהקשיב בסבלנות ארוכה במשך כמה דקות.

הרב הבין מאד לנבכי ליבו. וכיון שהייתה לו אחריות לשלימות הקהילה ולהצלחתה, התיישב לצדו והסביר לו (לשיטתו דווקא לפי רוחו של הכועס).

יקירי. ראשית כל, יש רק לשמוח בשמחת השני ולרצות בטובתו.

למרבה תדהמתי, נעמד הסטייפלר ואמר לי: "הרי כבר היית כאן היום..." השבתי שלא הייתי, אולם הוא עמד על דעתו וחזר פעמיים או שלוש על המילים "כבר היית פה". משנוכח לדעת שאני מכחיש, אמר הסטייפלר: "אם כבר היית כאן היום- לא תחול הברכה, אבל אם לא היית- תחול הברכה"

ממידותיו האציליות של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל

וְהָיָה בּוֹ לְשִׁרָה אֲשֶׁרָה (י"ח י')

מידותיו התרומיות והרצון להיטיב עם הבריות באו לידי ביטוי בולט בעת השמחות שבהן השתתף, ואצל בני הקהילה בפרט. ראשית, היה משתדל ומתאמץ להשתתף בכל שמחה, ועל פי רוב- אף לשאת בה דברים.

הקב"ה חננו בלשון לימודים, והחן שהוצק בשפתותיו ריתק אליו את קהל המאזינים. בצירוף כישורנותו הגאוניים וטוב לבו, היו דרשותיו בעתות שמחה מלאכת מחשבת ממש. אם היה זה קידוש לרגל הולדת בת, הרי שלרוב בהתוודע לשמה של התינוקת רק שעה קלה קודם הקידוש- בעת העלייה לתורה- או אף במהלכו. עם זאת, כשנעמד תכף לאחר מכן לשאת מדברותיו לרגל השמחה, כבר מצא את הדרך לקשר את השם לפרשה ולבעלי השמחה אם בדרך דרוש רמז באופן שהפליא כל שומע, והמשתתפים ציפו בכל פעם למוצא פיו, לראות כיצד ישזור את השם- מעשה פלא ויצירת אמנות כמין חומר.

"נאה דורש" הוא גרידא או אף "נאה מקיים". לשמוע אודות 'בין אדם לחברו' מפי דרשן שאף מקיים את הדברים הלכה למעשה, זוהי דרשה עם טעם אחר לגמרי. וכזה היה רבי שמשון זצ"ל גופו, וממילא גם שיחותיו...

למנוע קנאה ותחרות

לימים, החליט לחדול מלדרוש בשבתות 'אופרוף' לבני הקהילה, ובכלל. גם החלטה זו מקורה היה בטוב לב וזהירות יתרה מחשש פגיעה בזולת, משנודע לו כי הבחורים משווים בין התארים בדרשותיו אלו וכמות השבחים שהרעיף על חתן פלוני לעומת אלמוני, ומתוך כך הגיעו לידי עגמת נפש. לא הועילו לו מחמאותיו שהשוואות אינן במקומן ואין לדקדק בכל אות ותג, אבל ידע שהדבר בלי נמנע, ולפיכך החליט במשך תקופה להפסיק לשאת דברים בשמחות אלו. עם זאת, כאשר פעם חש צורך לשבח את אחד המחוננים, נעמד ואמר: אמנם איני נוהג לדבר ב'אופרוף', אבל אם הייתי מדבר, הייתי אומר שהמחותן היקר הוא... "וכאן הזכיר את שבחו בפניו.

זכור למשל שבת אחת שבה נערך קידוש משותף לרגל הולדת חמש בנות לחמישה מחברי הקהילה. בדרשה שנשא ובה השמיע רעיון מרכזי אודות חינוך הבנות, חזו את כל חמשת אבות הבנות גם יחד בהתעכבו בפרט אודות התפקיד שנשא כל אחד מהם, אם כאברך, כר"מ ביישיבה וכיו"ב, בצירוף דברי שבח חמים וברכות היוצאות מקרב הלב. (אגב, אחת הסיבות שהניעוהו לעודד את מנהג עריכות קידוש לרגל שמחת הולדת בת, היתה ההזדמנות שראה בכך לשם יצירת רגשי אחווה בין בני הקהילה, בבחינת "גדולה לגימה שמקרבת את הלבבות").

ניתן לומר כי מרכיב מרכזי בכל דרשה שלו בשמחות היה ריבוי בשבח בעלי השמחה. היתה לו הגדרה חריפה כיצד למדוד טיבה של דרשה הנאמרת בעת שמחות, וכך אמר: "החילוק בין דרשן אמיתי לדרשן שאינו כזה, הוא בכך שדרשן מהסוג השני מעוניין לומר רעיון שיש לו באמתחתו, ולפיכך הוא 'תופר' את בעל השמחה לפי מידותיו של הוורט. לעומת זאת, דרשן אמיתי מתחיל הפוך. הוא מחפש נקודה מסוימת בבעל השמחה ומתאים לפיה את הוורט".

אם נבקש להוסיף, נאמר כי יש הבדל נוסף בין הדרשנים, אם

זצ"ל אמנם חש כך במלוא הכנות, וממילא השכיל להעניק הרגשה נפלאה זו גם לסובביו.

"אל דאגה, הברכה תתקיים..."

מספר בעל המעשה:

היה זה לפני למעלה משלושים שנה, כאשר חלפו עברו להם שנים אחדות מעת נישואי, ועדין לא זכיתי להיפקד בבנים. אין צורך לתאר את ההרגשה הנוראה והציפייה לישועה בעיניים כלות, יום יום ועשה שעה. המחשבות כולם היו אחוזות בתפילה ובדאגה מתמדת של "הבה לי בנים..."

בכל פעם שהזדמנתי לבני ברק נהגתי להיכנס לביתו של מרן הסטייפלר זצ"ל ולהגיש לו בפתק את השמות שלי ושל רעייתי, על מנת להתברך מפיו בזש"ק. יום אחד נקלעתי לבני ברק לצורך סידורים, וכדרכי ניצלתי את ההזדמנות ונכנסתי לסטייפלר עם הקוויטל הקבוע. למרבה תדהמת, נעמד הסטייפלר בתגובה מכסאו ואמר לי בטרוניה: "הרי כבר היית כאן היום..."

אני כמובן השבתי תכף שלא הייתי, אולם הוא עמד על דעתו וחזר פעמיים או שלוש על המילים "כבר היית פה". משנוכח לדעת שאני מכחיש, הפטיר הסטייפלר לבסוף ואמר: "ובכן, אם כבר היית כאן היום - לא תחול הברכה, אבל אם לא היית - תחול הברכה", וחזר על כך בקול גדול מאוד שלוש פעמים, עד שהנוכחים בחדר ההמתנה בחוץ נרתעו בבהלה וביקשו לדעת מה אירע...

יצאתי מביתו - ממשך בכל המעשה לתאר - 'הרוס' לגמרי. באותה עת לא הצלחתי להבין על סמך מה אמר בביטחון כה מוחלט שכבר הייתי אצלו באותו יום. רק בהמשך נודע לי כי אחד מבני משפחתי שהה אף הוא בבני ברק כמה שעות לפני, ונכנס להזכיר את שמותינו בפני הסטייפלר - ללא ידיעתי, וכך זכר מרן זצ"ל את השמות, אולם בכל זאת, לא היה בידיעה זו כדי לנחם אותי משיברוני. התהלכתי שבור ורצוצן, עד שפגשתי באקראי את ר' שמשון זצ"ל ופרקתי את צערי באוזניו...

הוא היחיד שהרגיע את ליבי הסוער ומצא את המילים הנכונות להשיב את רוחי. "דע לך", אמר בביטחון, "שבכל פעם שהסטייפלר צועק בקול רם על פלוני, הברכה שלו חלה. אין לך מה לדאוג". ואמנם כדבריו, כך היה - מסיים בעל המעשה את סיפורו המפעים - באותו שנה, נולדו לי תאומים.

(מתוך הספר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו)

הרב זצ"ל נקט בדעה כי לא ייתכן לערוך שמחה ולהזמין אנשים, בין אם זו סעודת נישואין ובין אם "שלום זכר", בלי להכין כיבוד בכמות שתספיק לכולם. יש והיה הוא עצמו מגיע לשמחה בקהילה כשארזו שתייה קרה באמתחתנו, הן לטובת הציבור והן של בעל השמחה שלא תמיד ידע להעריך נכונה את כמות המשתתפים הצפויה. לקראת סיום חתונתו של אחד מבניו שיח' שם לב כי הכיבוד שהוצע לאורחים כמעט ונגמר. הוא פנה לאחד מבניו וביקש ממנו למצוא מאפיייה סמוכה ולקנות כמה ארזים של עוגות. "חייב אני בכך מדינא להכנסת אורחים", הסביר את בקשתו.

כיוצא בזה, כאשר הבין פעם שרצפת אולם השמחות הסמוך לביתו, לא נוקתה כדבעי, לקראת שמחת שבע ברכות שעתידה היתה להיערך במקום, העיר: "כך לא מקבלים אורחים!" אך לא הסתפק בדיבור גרידא אלא טרח בגופו לשוות מראה הגון יותר לאולם. אחד ממקורביו שנבהל למראה עיניו התחנן בפניו שגם הוא יודע לנקות ויניח לו את המלאכה, אולם רבי שמשון זצ"ל משהזדמנה לידו מצוה, שוב לא הניחה מידו: "אולי אתה יודע", הגיב כלפיו, "אבל לא כזו..."

מקדם בכבוד ובהערכה

באופן כללי, מתארים אנשי הקהילה, היה שמור לרב זצ"ל יחס של חביבות מיוחדת, כל אימת שפגשו בו. תשומת בלב שהעניק לכל אחד וההתעניינות הכנה בשלומם, הולידה בקרבם תחושת חשיבות, ובכל פעם השכיל לחדש את ההרגשה הזו באופן בלתי צפוי, גם להם שכבר הכירו את אצילות מידותיו.

כך מתאר, למשל, פלוני מאנשי הקהילה את בואו לחתונת אחד מבני הרב זצ"ל.

עמדו אז לפני ה"שבע ברכות", ובעל המעשה פילס את דרכו אל שולחן ה'מזרח' כדי לאחל מזל טוב. לכאורה, עוד אחד מני רבים, ובמקרה הטוב מאירים לו פנים לשבריר שנייה, בין הוראה חפוזה לבן זה או אחר ברגעים טרודים כאלו. אך לא. רבי שמשון זצ"ל נעמד לכבודו מלוא קומתו, הושיט לו את ידו ואמר מכל לבו: "אתה לא יודע כמה זה עושה לי טוב בלב שהגעת". הרגשתו של האורח באותו רגע היתה של אחד מן המשפחה ממש ולא כ'עוד אחד' מן הקהילה.

העניין הוא שלא היתה זו אמירה מעושה שמן השפה ולחוץ. הרב

טלפון: 077-2222-666 | שיעורים מרתמים, ישיעורים שבחרנו עבורכם, בשיעורים של רשו' 077-2222-666

והנה, הגיע זמן השיעור, מרן זצוק"ל מבקש להיכנס לחדר, אך הדלת נעולה... הבחורים שעמדו אף הם מבחוץ, קראו לבחור שבפנים: "תפתח את הדלת! ראש הישיבה עומד פה בחוץ!" אך הלה מסרב לפתוח וצועק לעברם: "אתם סתם משקרים, אתם רוצים שהבחור שרדף אחרי יתפוס אותי"... עד שבסופו של דבר הוא השתכנע לפתוח את הדלת... ומה עשה מרן זצוק"ל?

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על חינוך ומידות של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו (יהי ט)

מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל היה מצעירותו ראש ישיבה קטנה, לנערים מגיל ארבע עשרה ועד גיל שבע עשרה. שזהו הגיל הקשה ביותר בחינוך ילדים. צריך לדעת ולהבין איך להיכנס לראש שלהם, כדי להצליח לחנך אותם בצורה הראויה והנכונה, ולראותם שתולים בבית ה'.

היה מקרה בו שני נערים רבו ביניהם, ואחד רדף אחר חברו. הנרדף ברח לתוך חדר השיעורים ונעל את הדלת מבפנים.

והנה, הגיע זמן השיעור. מרן זצוק"ל מבקש להיכנס לחדר, אך הדלת נעולה...

הבחורים שעמדו אף הם מבחוץ, קראו לבחור שבפנים: "תפתח את הדלת! ראש הישיבה עומד פה בחוץ!" אך הלה מסרב לפתוח וצועק לעברם: "אתם סתם משקרים, ראש הישיבה עדין לא הגיע! אתם רוצים שהבחור שרדף אחרי יתפוס אותי..."

הויכוח התנהל במשך כמה דקות רצופות, עד שבסופו של דבר הוא השתכנע לפתוח את הדלת...

ומה עשה מרן זצוק"ל? כדי לא לראות מיהו הבחור הזה, הסתובב ונתן לבחורים להיכנס לפניו, ורק לאחר שכולם נכנסו - נכנס גם הוא...

"אם הבחור יראה שאני יודע את זהותו - הוא יתבייש ממני. יתרחק ממני. לא יהיה לו נעים ללמוד אצלי. אפשר 'לפספס' בן תורה בעטייה של משובת נערים אחת, וחבל..."

בפעם אחרת הגיע למעונו ראש ישיבה אחד ואמר לו: "אני מוכרח לסלק בחור מהישיבה! הוא עשה כך וכך וכך", והחל לפרט מסכת שלימה של עבירות שעשה אותו בחור...

אמר לו מרן זצוק"ל: "אתה צודק, אלו אכן עבירות חמורות המצדיקות את סילוקו מהישיבה. רק תאמר לי בבקשה: איך קוראים לאימו של הבחור?"

הלה היה המום מהשאלה. מה הקשר בין הנושא העומד על הפרק לבין שם אימו של הבחור?

"אינני יודע את שמה", השיב.

"אם אינך יודע את שמה", אמר לו מרן זצוק"ל, "הוא אומר שעדין לא התחלת להתפלל עליו! איך, אם כן, אתה חושב לסלקו מהישיבה?" בפעם אחרת, כך סיפר לי רבי ליפא ישראלזון, היתה בשיעור ג' קבוצה קטנה של כמה בחורים שבאמת היו מופרעים. יום שיש אחד הם הגדילו לעשות, ושרפו את הרדיאטור. נורא ואיום. הנהלת הישיבה החליטה שיש לסלקם מהישיבה לאלתר, אך מרן ראש הישיבה זצוק"ל לא נתן.

ורבי ליפא הוסיף ואמר לי: אני יודע מי היו הבחורים האלו, ואני מעיד בפניך שחלקם המכריע הם היום אברכים בני תורה לתפארת, ומקצתם אף מכהנים כמגידי שיעורים!

זאת ועוד: אני בעצמי נכנסתי לרבנית ושאלתי אותה, "איך ראש הישיבה העז לקחת על כתפיו אחריות כזאת, ולא לסלק בחורים כאלו מהישיבה?" והיא ענתה: "אתה יודע כמה תפילות, כמה דמעונו, הוא הוריד בשבילם?"

היכן עובדים יותר על המידות?

סיפר אחד מתלמידי החכמים בירושלים, שנכנס קמי רבינו, ובפניו

ומנה לפניו את שמונת ילדיו, ששבעה מהם הם בני תורה ותלמידי חכמים.

"כעת עוד יותר קשה לי" - המשיך האברך - "איך זכית לכל זה?".

"הכל בזכות רבי אליה לופיאן!" - אמר היהודי.

"לא יתכן שלמדת בכפר חסידים" - הספיק האברך לערוך חשבון מהיר של השנים - "איך הגעת לרבי אליה?"

השיב הקשיש: "גרתי בלונדון, בגולדס גרין, ולמדיתי בתיכון המקומי. החברים שלי המשיכו לאוניברסיטה, וכמעט כולם נשאו לגיוות. ידעתי שזה המסלול הצפוי גם לי, אם אלך לשם, וידעתי שאיני רוצה להתחתן עם גויה. חשבתי: מי יערוב לי שלא אכשל? לאחר הרבה מחשבות, התחבטויות ודיונים החלטתי ללכת ללמוד בישיבה.

שמעתי שבלונדון יש ישיבה טובה, "עץ חיים", ראש הישיבה שם היה רבי אליה. החלטתי ללכת אליו, על אף שלא ידעתי דבר וחצי דבר מדברים שבחור דתי אמור לדעת אותם.

רגע לפני שנכנסתי למבחן אצל ראש הישיבה, צדה את עיני גמרא גדולה שהיתה מונחת שם. הספקתי לקרוא את שמה - מסכת ביצה, ומיד נקראתי פנימה.

רבי אליה פנה אלי בחמימות: "איזו מסכת למדת לאחרונה?". שמחתי שיש לי מה לענות, והשבתי בבטחון: "מסכת ביצה".

"טוב מאוד" - אמר רבי אליה - "אשאל אותך שאלה עליה, מה הדין אם תרנגולת הטילה ביצה בשבת, ויש אחרי זה יום טוב, מה היית עושה עם הביצה הזאת?".

כמוכן לא ידעתי. רבי אליה חשב, שכנראה אני חושש לענות, משום שאני סבור שזו שאלה עמוקה.

הוא ניסה להרגיע אותי: "זו לא קושיה גדולה. זו משנה מפורשת. מה אתה אומר, מה היית עושה עם ביצה כזאת?".

הייתי מוכרח לענות משהו, והגבתי: "מה היית עושה? הייתי מכין ממנה חביתה". רבי אליה חיך אלי ואמר: "התקבלת לישיבה!" הוא הסביר: "ישיבה היא לא בית ספר תיכון, כאן חשוב לי לבדוק שיש לך שכל ישר. את כל שאר הידיעות תוכל להשלים כבר".

מההחלטה הזו של רבי אליה יצא יהודי תל אביבי בן תשעים וחמש, יודע אהלות ואב לשבט שלם של תלמידי חכמים. כל נכדיו וניניו יושבים ולומדים יומם ולילה, כולם הקימו משפחות של תורה. אלפי שעות של לימוד - בזכות החלטה וענותנותו המופלגת של רבי אליה, שלא דחה את אותו בחור תם, בור ועם הארץ מעל פניו!

כשסיפרו מעשה זה לרבינו - התפעל ביותר, עד שבמשך שבועות רבים חזר וסיפר אותו לכל ראש ישיבה שבא אליו, כשהוא מברר: "מה אתה היית עושה? היית מקבל בחור כזה או לא?!"...

(מתוך 'מתוק האור - פניני הגרא"ל')

התלבטות לאיזו ישיבה גדולה לשלוח את בנו, אחר שנודע כאחד העילויים בישיבתו. הוא החל להעלות צדדים בדרך הלימוד באופן זה או אחר, דיבר על ההספק, ועל מידת נסיונם של רבני הישיבה וכו'.

הפסיק אותו ראש הישיבה בשאלה: "היכן עובדים יותר על המידות, ביררת?".

משראה שמושך הוא בכתפיו כמי שאינו יודע בדבר, אמר לו שיברר את ענין עבודת המידות בישיבה, ובמקום שעובדים על כך טוב יותר - לשם ישלח את בנו, ויראה ממנו ברכה...

מה היית עושה במקום רבי אליה?

סיפר רבי אליעזר יודטובסקי שליט"א: אברך פלוני נקלע, ללא תכנון מיוחד, לבית כנסת בתל אביב. מתפללי בית הכנסת היו יהודים קשישים, ולהערכתו נע גילם הממוצע בין שמונים לתשעים ותשע. רגעים ספורים לאחר היכנסו לשם, שומע האברך את גבאי בית הכנסת מכריז, שהיום לא התקיים השיעור הקבוע, משום שהרב לא הגיע.

'מי יודע אם לא לשם כך זימן אותי הקב"ה למקום הזה בדיוק עכשיו? מן הסתם מדובר בשיעור משיניות שאיני צריך להתכונן יותר מדי לקראתו, הרהר האברך, ובלי לחשוב יותר מדי פסע פסיעה אחת קדימה וקרא לעבר הגבאי: "אני אגיד את השיעור היום!" הגבאי סקר אותו במבטו והכריע: "יהי כן".

נותרה לאברך רק דקה אחת לתחילת השיעור. הוא ניצל אותה לברר אצל הציבור באיזו מסכת הם אווזים.

"אהלות", השיב אחד הזקנים, וליבו של האברך נפל. אהלות? הוא לא יודע מימינו ומשמאלו במסכת הזאת. כשהציע את עצמו סבר שהשיעור הוא רק לקרוא כמה משיניות בסדר מועד, ולהסביר אותן. דבר שאינו דורש ממנו הכנה מוקדמת.

הקשיש שישב לידו הבחין במבוכתו, וקרא לעברו: "אל תדאג, אני אעזור לך".

האברך העיף בו מבט. בעל בית. מה כבר יוכל לעזור לו?

אלא שיש הפתעות בחיים. הקשיש התברר ככלי מלא וגדוש, בעל ידיעות עצומות. האברך רק חזר בקול רם על הדברים שאמר, ובאופן הזה התנהל השיעור כולו.

פלאי פלאים! - השתאה האברך - לעולם אי אפשר לדעת מה מסתתר מאחורי בעל בית זקן.

כשהסתיים ה'שיעור' המאולתר ניגש אליו ושאל בפליאה: "איך מגיע יהודי תל אביבי לבקיאות כזאת באהלות?".

"זה כלום, ממש שטויות" - הניף הזקן את ידו - אבל יש לי ילדים מיוחדים. בן אחד דיין בירושלים, בן שני בסלבדוקא... וכך הלאה

רוצים לקבל את לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

פעם אחת הגייע רבי דוד בהר"ן לתפילת ותיקין וחזר תיכף לביתו ואח"כ חזר לבית הכנסת. שאלו מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל לסיבת הדבר וגילה לו: "מתגורר אני אצל בתי, היום שכחתי לשטוף את כוס הקפה ששתיתי בחצות הלילה ועד הבוקר עלולה שארית הקפה להתייבש, חזרתי אפוא על עקבותיי כדי לשטוף את הכוס בעוד השארית רכה.

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על מידת החסד

ש"אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". רק 'רודפים' כאלה ולא אחרים ח"ו (כי ישנם רודפים אחרים) ומ'רודפים של טוב וחסד בוודאי לא יאונה לצדיק כל אוון, ורק יקויים בו 'ושבתי בבית ד' לאורך ימים'... האורח כבר לא היה צריך לשמוע יותר, הוא כבר שמע....

ביטול תורה לעשיית חסד

הרה"ג רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל מביא בספרו, שהיה בחור אחד שקדן גדול שהזדמן לו פעם ענין של חסד ובשביל הענין הזה הוא היה צריך לבטל קצת מהלימוד בשביל זה. אמר לו החזון איש 'תדע לך שהתורה נדבקה רק בבני אדם עדינים. מי שהוא לא בן אדם עדין, התורה לא נדבקה בו וזה נשאר מן השפה ולחוץ, ממילא לעשות פעולות של חסד ושל הטבה ושל עדינות הנפש, שהנפש מתענת זה מקנייני תורה'.

הדוב שהציל בן אדם

התכונה של עזרה הדדית מוטבעת בבריאה גם אצל בעלי חיים. מסופר על שומר יערות אוקראיני שנפל לתוך בור מלכודת ובו דוב סיבירי גדול ממדים. צייד סיבירי נהגו לחפור בורות ולכסותם בענפים דקים ובנפול

לולי הנתינה איש לרעהו לא היה האדם יכול להתקיים. אדם בטבעו זקוק לחיי שותפות, מרגע היוולדו זקוק לאדם שילבישו, ולכן תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. חיי השותפות נמצא גם אצל בעלי חיים, סוס היאור, וקרנף ושאר בהמות הגדולות, אינם יכולים להוציא את התולעים השורצים על גופם. לכן עשו ברית עם העוף הנקרא נקר, שמטיילת על גבי הבהמה, ומנקרת התולעים שעל גופה. הבהמה נהנית מזה, וחיי השותפות טובים לשניהם- כך חיי שותפות בין אדם לחבירו מביא תועלת לשניהם.

העוסקים בחסד

אצל החפץ חיים הגייע עסקן נודע שהקים בעירו תלמוד תורה וקופת גמ"ח שהוא ניהלם בעצמו, המוסדות התפתחו יפה בע"ה והעבודה בשני השטחים האלה גזלה באמת את זמנו. הוא נאלץ להזניח את עסקיו הפרטיים. רעייתו החלה להציק לו על כך ודרשה במפגיע שימסור את הנהלת המוסדות הנ"ל לאחרים.

אותו עסקן העוסק לשם שמיים לא רצה להכניע לדרישת אשתו ומשום 'שלוש בית' הגיעו שניהם לכלל החלטה, למסור את הכרעת הענין לרבנו הח"ח זצ"ל וכאשר יגיד כן יקום.

כשהגיע לבית החפץ חיים ראה איך החל לומר את הפרק 'מוזמר לדוד ד' רועי לא אחר' כדרכו בקודש בזמן הסעודה, סיים את הפסוק האחרון של הפרק 'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי' וגו' ופנה אל האורח העסקן הנ"ל (שרבנו לא ראהו ולא הכירו מעודו) בביאור הפסוק כדלהלן:

"פליאה עצומה היא על דוד מלך ישראל, איך זה אומר, שטוב וחסד ירדפוהו, היתכן ששני הדברים הטובים האלה יהפכו לרודפים, הלא רוצח וחומס המה הרודפים ויורדים לחיי האדם אבל טוב וחסד? אתמהה! שמע מינה, שלפעמים נדמה לו לאדם שעסק הטוב והחסד נעשה לו כרודף ויורד לחיו, גוזל את זמנו היקר לו, מפריע בעסקיו וגורם לו להפסדים ח"ו, משבית את שלום הבית וכו' והיצר מפתהו להזניח את המעשה הטוב והחסד. מה יש לו לבן אדם לעשות אז? וכאן מייצעהו נעים זמירות ישראל, שמע בני, אפילו אם לדעתך הטוב והחסד רודפים אותך באמת, אל תעזבם, אלא התפלל לדי

ויש שמוציאים זה למאות ולאלפים וכו', יותר טוב שיעשו סגולה הנמצאת בחז"ל היינו שיתעסקו תמיד במצוות הצדקה וכו', וכן יעשו הרבה אנשים בזמנינו והצליחו בה.

כיוויו שעשייתו לשם חסד

החפץ חיים אמר לרוקח של העיירה: כמה אני מקנא בך, שבתרופות שאתה מוכר אתה מציל נפשות. ענה לו הרוקח: הרי כוננתי לשם ריווח ממון. אמר לו החפץ חיים: מהיום והלאה תחשוב שכוונתך גם על עשיית חסד, וממילא מה שאתה מקבל גם כסף לא יגרע מהמצווה. ויסופר כי אותו רוקח היה רחוק מתורה ומצוות. ולאחר שיחה זו של החפץ חיים הלך לדרוכו, והחל להתעורר מעט מתרדמתו והתחיל לכוון באמת בכל מעשה לשם גמ"ח. וכמוכן החל לדאוג יותר בהכנת התרופות עד שהמעשים השפיעו עליו והתחיל להרהר בנפשו, וכי זוהי המצווה היחידה שיש? הרי למדתי בצעירותי שיש מצוות תפילין וכו' ואט אט התחיל לקיים מצוות עוד ועוד עד שנהיה למדקדק בקלה כבחמורה.

אף אנו מקיימים מצוות רבות אך לעיתים בלי משים לב לצירוף המחשבה. זהו שת"קנו אמירת 'הלשם יחוד קודשא בריך הוא' לפני קיום המצווה. אם כן למה נגרע מהמצוות את שלמותן? תוספת המחשבה היא התבלין הנותן טעם נוסף למצווה וחבל להפסיד זאת.

לא התעסק בעסקנות וחסד יותר מדאי

החפץ חיים הוכיח את בנו (הובא בח"ג של מכתבי ה"ח דף י"ט) על שמבטל כל זמנו מתלמוד תורה כדי לעסוק במעשה חסד, וכתב "הלא ידעת כי גם אני לא רחוק ממידת החסד וההטבה, אבל לא אכלה כל זמני על זה, רק אנוכי מחבר ספרים על מידות אלו, ומפיץ אותם בין אלפי ישראל, ולומדים בהם, ובאים לידי מעשה". מעשה והתדפקו על דלתו של מרן החזו"א זצ"ל תלמידים צעירים שהתעוררו לעסוק בענין חשוב לתועלת הרבים. גילם הצעיר עורר בהם ספקות בחיוב המוטל עליהם ליטול משימה זו על עצמם, ובאו לשאול באורים ותומים: כשהשיבם מרן זצ"ל בשלילה, שאלוהו והרי הוא ענין של "זיכוי הרבים" ששכרו רב מאוד? השיבו החזו"א על אתר - "הזיכוי הכי גדול לכלל ישראל הוא: - ליכות את הכלל ישראל בגדולי ישראל. הרפו ידיכם מאחוז בעסקנות זו, שובו לתלמודכם, וכל מי מאתכם שיצא "תלמיד חכם" זהו עצמו זיכוי הגדול ביותר לדור, שיש עוד ת"ח ועוד ת"ח".

גמילות חסד-בבית

"אשה" היא בכלל "ואהבת לרעך כמוך", רבי חיים ויטאל (בשער הליקוטים פרשת עקב) כתב שמצוות "ואהבת לרעך כמוך", ממש כמוך - ממש, מתקיימת בבת זוגו של אדם.

אמרו במגילה (כג, א) למה קוראים ביו"ט בתורה רק חמשה קרואים, משום שמאחרים לבוא לבית הכנסת, ומפרש רש"י שצריך לטרוח להכין סעודת יו"ט, הקשה היעב"ץ הרי מלאכת בישול הוא לא ממלאכת הגברים, ולמה יאחר מלבוא לביהכ"ס, ותייץ שבזמן

עליהם השלג כוסו ללא היכר. כעבור דוב או חיה כבדה שם היא נפלה לתוכו וכך לכדוה.

כך מצא את עצמו איש זה לכוד עם דוב פרא. נוכל לתאר לעצמנו את חרדתו של האיש הזה. המתח גבר כאשר הדוב קרב אליו ושם את כפות ידו על כתפו השמאלית בלחץ עצום. למזלו, לא ארכה החרדה איומה זו זמן רב. באותה שניה שם הדוב את כף רגלו השמאלית על כתפו הימנית, ובתנועה מהירה וזריזה התרומם למעלה והצליח לתפוס את שפת הבור השתחרר ממלכודתו ונמלט. האיש ניצל אמנם מציפורני הדוב אך נשאר לכוד וציפה לנס והנס אמנם הופיע. כעבור שעות מספר ראה האיש עץ מחטני משתלשל לתוך הבור, חיט מהר עמד על המתרחש- הדוב עמד על שפת הבור ושילשל לתוכו שיח שהצליח לעקרו. בעזרת שיח זה הצליח האוקראיני להשתחרר מכלאו.

לחפש לעשות חסד

לוט עשה חסד במסירות נפש, והרגו את בתו בגלל עשיית חסד. ולמה על מעשה חסד של אברהם יש פרשה שלימה בתורה ואילו על לוט לא מסופר בתורה? הסביר אבי זצ"ל:

לוט כשראה לידו מצווה, עשאה במסירות נפש ממש, אבל לא חיפש מצווה, אם אירע לו לקיים קיימה, אבל לא רדף לעשות חסד, ולא עוד אלא שלוט שראה מעשה החסד הגדול בביתו של אברהם, עזב את ביתו, ולאן הלך? לעיר סדום, עיר שמופקעת ממעשה חסד, מה הולך לשם, הרי אי אפשר לעשות שם מעשה חסד, אלא זה היה מהותו של לוט. לא חיפש חסד, ולכן, אע"פ שאם אירע לו מעשה חסד עשאו במסירות נפש ממש, לא האריכו בפרטי מעשה החסד שלו.

משא"כ אצל אברהם הלך לחפש חסד, כשראה שאין אורחים שלח את עבדו אליעזר להביא מהרחוב, ומכיוון שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה באותו יום לא עבר איש במקום זה, ואברהם לא האמין לאליעזר, ואמר 'עבד שקרן הוא ולא מהימנא ליה', והלך בעצמו לרחוב והיה ביום שלישי למילתו שהוא יום הקשה ביותר לחולה, והקב"ה ראה שאי אפשר למנוע ממנו מאיש זקן בן מאה שנה וסובל צער על גופו, וביותר צער על זה שאין לו אורחים, הוצרך הקב"ה להביא ולשנות את הטבע, ולהביא מלאכים בדמות אנשים, בכדי שאברהם יכול לקיים מצוות הכנסת אורחים.

כבר אמרו בחז"ל ה'הבדל בין דורות הראשונים לדורות אחרונים, דורות הראשונים חיפשו אמצעים לחייב עצמם במעשר, ואילו בדורות אחרונים חיפשו אמצעים לפטור עצמם ממעשר, לא הכניסו אותם לבית בכדי שלא יתחייבו במעשר.

זהו ההבדל המהותי בין אדם המחפש מצווה, לאדם המקיים מצווה, שאינו מסתפק בטענה שהוא פטור - אלא מכניס עצמו לחיוב.

סגולה לזרע של קיימא

החפץ חיים באהבת חסד (חלק ב' פרק ה' בהג"ה ד"ה זוכה) כתב "ומן התימה על האנשים שמחפשים סגולות שיוולדו להם בנים,

בבית כנסת אחד היה מתפלל באופן קבוע יהודי ירא שמים בתכלית. תפילתו היתה זכה וברה, תענוג לשמוע. אבל, הרב, שישב בסמוך לו, הבחין שכאשר היהודי אומר ברכות השחר, הוא מדלג על ברכת 'שלא עשני גוי'. התפלא מאוד הרב והחליט שעליו לשאול את היהודי לפשר הדבר

רב העיר כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על שמחה בעבודת ד'

מי יודע, אולי עוד יהיו חרטות. מה שבטוח בטוח. כך היה רץ הישר לביתו ומבשר לאשתו שהכל בסדר, כולנו חיים וקיימים. אברהם אינו נוהג כך. הוא אינו ממחר להסתלק מהמקום. להפך. הוא עומד ומשתאה, אינו יודע את נפשו. מה, כך מסתיים המעמד המרומם שכל כך חיכיתי לו? מביט סביבו, ורואה איל נאחו בסבך. אברהם שמח שמחה גדולה. הנה, הקב"ה לא וויתר על קרבנו לחלוטין. יש תחליף כלשהו. הולך, לוקח את האיל ומעלהו לעולה תחת בנו. וכפי שאומרים חז"ל בכל פעולה שעשה באיל חשב, כך הייתי עושה לבני. בתחילה, כאשר הקב"ה עצר בעד אברהם מלשחוט את בנו, עדיין לא ברכו. עדיין אין רואים כאן את ההשתוקקות הפנימית לעשות רצון ה'. ייתכן שבא לעקוד את בנו כמי שכפאו שד, אין ברירה, הקב"ה ציווה. חייבים לעשות רצונו. רק לאחר מכן, כאשר ראה הקב"ה שאברהם אינו ממחר לעזוב את המקום, משתדל, אולי בכל זאת, שמח להקריב את האיל, רק אז הוכח שאברהם עשה מרצון ומאהבת ה', וראוי הוא לקבל את הברכות. אולי הדברים מתקשרים לתחילת הפרשה. כתוב "ואל הבקר רץ אברהם" [בראשית יח ז]. מדוע רץ, מה הבהלה. המילים 'רץ' ו'רוצה' הן מאותו שורש. כיצד אפשר להיווכח האם האדם אכן חפץ לעשות, או שהוא עושה את הדברים בעל כרחו או מתוך הרגל, המבחן הוא בריצה. בזריזות. אם כאשר האדם הולך לקיים מצוה הוא פוסע מעדנות, עקב בצד אגודל, אזי, אין זה מתוך רצון פנימי עז לעשות

בפרשת העקדה. אברהם הולך להקריב את 'צחק כמצות ה'. ברגע האחרון קורא אליו מלאך ה' "אל תשלח ידך אל הנער" [בראשית כב יב]. אברהם מביט סביבו, רואה איל נאחו בסבך בקרניו, הולך ולוקח אותו, ומעלהו לעולה תחת בנו. לאחר מכן קורא המלאך שנית, "יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך, כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו. והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי" [בראשית כב טז - יח]. נשאלת השאלה, מדוע לא בירך המלאך את אברהם כבר כאשר נגלה אליו בפעם הראשונה, הרי כבר אז ראה הקב"ה שאברהם עשה רצונו ולא חשך ממנו את בנו יחידו.

מסופר על רבי אריה לוי זצ"ל, המכונה 'רב האסירים'. שבת אחת בא ל'קישלה', בית הסוהר הירושלמי, לבקר את 'אסיריו' כמנהגו בכל שבת. כשניגש לשער, בו היו מוצבים שני שוטרים, אנגלי ויהודי, פנה אליו השוטר האנגלי בחומרה, אני יודע שאתה הראב"י של הפריז'נר'ס, ויש לך אישור כניסה קבוע. אבל, כיצד בכלל הגעת לכאן, אינך יודע שהוטל עוצר? א"ם ורי סורי, היום לא תוכל להיכנס. ביקש השוטר היהודי, אנא, תן לו להיכנס. זו המצוה שלו, הוא כל כך רוצה לנחם את האסירים ולדבר על ליבם, הוא 'עושה להם את היום'. אמר האנגלי, עזוב שטויות. אל תנגן לי על המצפון. זה סתם 'ביזנס'. זו הפרנסה שלו. הכבוד שלו. היום עוצר, יש לו חופש. שילך לביתו וייהנה מהחיים.

רבי אריה לא וויתר. הלך סביב ה'קישלה', ראה מקום בו הגדר נמוכה למדי, וניסה, ממרומי שנות זקנותו, לטפס עליה. ראה זאת האנגלי, קרא לו ואמר, עכשיו אתה יכול להיכנס דרך השער הראשי. שאלו השוטר היהודי, "למדנו רבינו", מה נשתנה. אמר לו, עתה ידעתי שבאמת אינו עושה תמורת כסף וכבוד. אילו כך, אילו מטרתו היתה כלכלית גרידא, היה צריך להיות מבסוט, לנצל את ההזדמנות ולחזור לאחוריו. וכי מה אכפת לו, הוא עשה את המוטל עליו, למעבידים שלו לא יהיו תלונות. אם הוא בכל זאת מתאמץ להיכנס, סימן שמדובר אכן ברצון פנימי עמוק, לשם שמים.

נחזור לעניין העקידה. אברהם עשה את המוטל עליו. לקח את בנו יחידו אשר אהב, העלה אותו על גב המזבח, עקד אותו והתכונן להקריבו לה'. מלאך ה' קורא אליו מהשמים ואמר "אל תשלח ידך אל הנער". אדם מן היישוב היה אומר בשמחה ובששון 'ברוך שפטרנו'. תופס מיד את הנער, ובורח מהמקום כל עוד נפשו בו.

קול דממה דקה. לפיכך פותחים בפסוק "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". הצדיקים וישרי הלב זוכים לשמחה אמיתית. זו היהדות. נכון, יש עברות, צריך לכפר עליהן. לשם כך נתן לנו הקב"ה ברחמי את יום הכפורים. אבל עיקר היהדות הוא לקיים רצון ה' בשמחה.

אין להדחיק את הידיעה אודות הגיהינום וענשי עולם האמת

מצד שני, צריך לדעת שיש גם גיהינום. הקב"ה אינו ותרן. יש כאלו שנמנעים מלדבר עם הילדים אודות שכר ועונש. חוששים שייכנסו למתחים חלילה. אין זו הדרך הנכונה. ישנה אימרה חסידיית "משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה". על ידי שמשמיעים דין, שמיידיעים את האדם שיש דין ויש דיין, ארץ יראה ושקטה. העונש אינו מטרה בפני עצמו חלילה. הוא מהווה תמרור אזהרה. החשש מהעונש, בכוחו למנוע את האדם מחטא.

אנו יודעים שסנהדרין שהיתה הורגת פעם בשבעים שנה היתה נקראת 'חובלנית'. ומדוע בכל זאת התורה מלאה אזהרות נוראות של "מוות יומת" וכדומה, כדי למנוע את האדם מחטא.

הגרש"ז אויערבך זצ"ל ספר, פעם כשהיה במקווה, ראה יהודי אחד חיזור מאוד. רועד כולו. שאלו, איך מרגיש טוב, אולי נזעיק עזרה. אמר היהודי אין צורך. הכל בשליטה. לאחר כמה דקות התעשת, הצבע חזר לפניו כאילו לא ארע דבר.

לאחר מכן שאלו הגרש"ז לפרש העניין. אמר, ניסיתי להציג רגלי בבור הטבילה בו המים כמעט רותחים. רק הכנסתי קצות אצבעותי - מיד נרתעתי אחור. אמרתי לעצמי, בעולם הזה אני יכול להימלט מהחום הנורא, לכל היותר היה קצה הרגל נכווה מעט. אך בגיהינום הגוף כולו יהיה מצוי במים הרותחים. לא יום ולא יומיים. אין הנחות ואין הקלות. זהו עולם האמת. מחשבות אלו גרמו לכך שהצבע אול מפני ואחזני רעד. אך בסופו של דבר עולם כמנהגו נוהג. אט אט נרגעתי ושתי לאיתני. - אין טעם להדחיק את הדברים. הקב"ה אמת וחוטמו אמת. על קיום מצוות נקבל שכר, ועל עברות - עונש. ידיעה ברורה זו, בכוחה לשתק את היצר. אבל כאמור, עיקרה של היהדות הוא, לעשות רצון ה' בשמחה. העולם כולו צער ומכאובים. כל אחד וה'פקע' שלו. אוי למי שאין לו במי לבטוח. אשרינו שזכינו להיות עבדיו של מלך מלכי המלכים, לחסות תחת כנפיו. "הבוטח בה' חסד יסובבנו".

פעם ישב מרן **הרב שך** זצ"ל ולמד, על הסטנדר היה פתוח כרך גדול של גמרא דפוס וילנא. תאווה לעיניים. אמר, איזה 'עולם הזה' יש לי, אני מקבל עולמי בחי, מי יודע אם אוזכה לעולם הבא...

אין מאושר יותר מיהודי שומר מצוות. משנתו סדורה לו. יודע את אשר לפניו. מה מטרתו בעולם, מה העיקר ומה הטפל. יודע שהכל מאיתו יתברך. והעיקר, שכל מה שעושה ה' - הכל לטובה. מי שאכן מאמין בכך באמונה שלמה, אין לו צער כלל. כך כתב החזון איש, שראה הרבה סבל בחייו, "כי באמת אין כל עצב בעולם למי שמכיר אור האורות של אמת" [קובץ אגרות חלק א, לו].

(מתוך ספר "מפיק מרגלית")

רצון ה'. הוא פועל מתוך הכרח. אבל אם הוא פוסע בזריזות, מדלג מדרגות ואין רץ, זוהי ההוכחה שהוא פועל בשמחה ובנפש חפצה. "והיה אם שמעי תשמעו אל מצותי" [דברים יא ג]. חז"ל אומרים ש'והיה' הוא לשון שמחה, וגם לשון מיד. אפשר לומר שהינו הך. כאשר האדם עושה דבר שהוא שמח בו, הרי הוא עושה מיד. ואולי הדברים מתקשרים להמשך, "ונתתי מטר ארצכם בעתו". דהיינו, אם תקיימו את המצוות בגדר 'והיה' בזריזות ומידיות, בלי דחיות, אזי גם אני, מידה כנגד מידה, אתן מטר ארצכם מיד, בעתו ובזמנו. אגב, התשובה הפשוטה לשאלה מדוע אברהם רץ, עשה זאת כדי שלא יתחרט. הרי הוא לא הבטיח להביא בשר. למלאכים אמר רק "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם". אלא, בליבו חשב מחשבה טובה, לערוך להם סעודה כדבעי. כדי שלא יתחרט, רץ מהר אל הבקר, לקח בן בקר רך וטוב ונתן לענר שימהר ויעשה אותו.

כמה צריך האדם לשמוח על כך שנולד יהודי

שמעתי מאבי ז"ל. בבית כנסת אחד היה מתפלל באופן קבוע יהודי ירא שמים בתכלית. תפילתו היתה זכה וברה, כמונה מעות, תענוג לשמוע. אבל, הרב, שישב בסמוך לו, הבחין שכאשר היהודי אומר ברכות השחר, הוא מדלג על ברכת 'שלא עשני גוי'. התפלא מאוד, הלא היהודי עושה רושם של ירא ושלם, כיצד זה מדלג על ברכה מברכות השחר. בפעם הראשונה חשב אולי מקרה הוא. פעם שניה, שמא שגגה. אבל כשראה שזהו מנהג קבוע, החליט שעליו לשאול את היהודי לפרש הדבר. אולי הוא מאותם יפי נפש, שברכה זו שיש בה 'התנשאות' על אומות העולם, אינה מתאימה להם ולעדינות רגשותיהם. נגש אליו ושאלו, ר' יד, מדוע זה איך מברך ברכת 'שלא עשני גוי'.

אמר היהודי, אומר לרב את האמת. כשאני קם בבוקר ואומר 'מוודה אני' שמחה עצומה ממלאת את ליבי. ראו מה בין בני לבן חמי. אנו רצים והם רצים. חושב אני לעצמי, הנה, אנו ניגשים לתפילה לפני בורא עולם, לאחר מכן עוסקים בלימוד תורה וקיום מצוות. את, מעין עולם הבא. ואילו הגוי המסכן, מה הוא הולך לעשות היום, לעבוד, לאכול, לשתות ולישון? מה בינו לבין הבהמה? כשאני חושב מחשבות אלו, אינני מסוגל להתאפק, והברכה יוצאת מפי מאליה, "שלא עשני גוי"! כבוד הרב, אם ניתן לברך בשנית, אשמח מאוד. כמה אנו צריכים לשמוח על הזכות שזכינו הקב"ה ללמוד תורתו הקדושה, לקיים מצוות ומעשים טובים, ולהיות מחוברים אליו יתברך. אין לך עונג גדול מזה.

מהות היהדות הנה שמחה וטוב לב

בליל יום הכיפורים, לפני אמירת 'כל נדרי', אומרים את הפסוק "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" [תהלים צד יא]. מה טעם.

אמר אחד מרבותינו, בליל יום כיפור באים לבית הכנסת אנשים רבים שכף רגלם אינה דורכת שם כל ימות השנה. ומה הם רואים, מעמד נורא. מוציאים ספרי תורה, כולם עומדים בדממה כשטליות מכסות את ראשיהם. קולו של החזן רוטט, "אנו מתירין להתפלל עם העבריינים". "כל נדרי ואסרי". עלול להיווצר הרושם שזו היהדות. פחד ואימה.

כשנשאל מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל האם אמא יכולה להתפלל עם חלוק בית, היה אומר: "החלוק של אמא שמטפלת בילדים בבית זה הבגד הכי יפה שיש לפני הקב"ה. עם הבגד הזה האמא מטפלת במסירות עם הילדים, זה כמו בגדי כהן גדול שנכנס לעבודה בבית המקדש!

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על כוחה של תפילה והשפעתה לשעה ולדורות

על סדום ועמורה נגזרה הפיכה, הם הגיעו לשפל כזה ששום דבר כבר לא יכול להציל אותם מן ההפיכה, גם לא התפילות הזכות של אברהם אבינו. אבל התפילות הללו אינן הולכות ריקם. אם הן לא יועילו לסדום ועמורה, הן יועילו למישהו אחר. למי?

על כך באה התורה ואומרת: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ", וממשיכה התורה לספר בשבחו של אברהם (שם פסוק יט): "כי ידעתיו אשר יצוה את בניו ואת ביתו ואת אחריו ושמרו דרך ה'". ואז שבה התורה לעסוק בסדום ועמורה ובניסיונותיו של אברהם למנוע את הגזירה ולעצור את הפיכתן של סדום ועמורה.

יש להבין, הרי התורה עוסקת בחטאות סדום ועמורה ובעונש שנגזר עליהן, ומה פתאום היא משרבבת בין הפסוקים את הברכה שנתברך אברהם ומתארת את שבחו ומעלתו? כמו כן יש להבין, מה הסיבה לאי הצלחתו של אברהם אבינו להציל את סדום? הוא עומד ומתחנן לפני הקב"ה: "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר, אולי ימצאון שם ארבעים, שלושים, עשרים, עשרה... הוא אומר לקב"ה (פסוק כג): "האף תספה צדיק עם רשע", אך כל הבקשות והתחנונים שלו - לא הועילו. מדוע הוא לא הצליח בכך? מעשה באדם שנכנס לחנות בגדים וביקש מהמוכר בגד לילדו. אומר לו המוכר: איך אדע איזה בגד להציע לך, הלא אינני יודע מה גילו של הילד, מה גודלו - האם הוא שמן או רזה, האם הוא גבוה או נמוך. הבא לכאן את הילד, אמדוד את מידותיו ולפי זה אתאים לו את הבגד.

מיד אחריו נכנס לחנות לקוח אחר ואף הוא ביקש בגד לילד. המוכר שב והשמיע באוזניו את אותם דברים שהשמיע ללקוח הקודם. אמר לו הלקוח השני: "תשמע, יש לי משפחה ברוכת ילדים, בכל הגילים ובכל המידות, כל בגד שתביא לי - כבר אמצא ילד שהבגד יתאים למידותיו".

על פי משל זה מסביר המגיד מדובנא את התמיהה שהעלינו בתחילת הדברים: בורא עולם חקק בהנהגת הבריאה, שכל השפע בבריאה וכל החסד והרחמים מגיעים דרך הצינור של התפילה.

על פי משל זה מסביר המגיד מדובנא את התמיהה שהעלינו בתחילת הדברים: בורא עולם חקק בהנהגת הבריאה, שכל השפע בבריאה וכל החסד והרחמים מגיעים דרך הצינור של התפילה.

ואמר לו הקב"ה: "לא אשחית בעבור העשרה". אברהם אבינו, בכח תפילתו, הצליח להוריד לעולם את היסוד הזה שעשרה צדיקים יכולים להציל את כל הרשעים והחוטאים שבדור - ונשאתי לכל המקום בעבורם" (פסוק כו).

היסוד הזה לא הלך ריקם. אמנם בסדום לא נמצאו אפילו עשרה צדיקים שיצילו אותם מן הגזירה שנגזרה עליהם, אבל לאורך כל הדורות, כשעם ישראל חוטא, היסוד הזה עומד להם, ובזכות עשרה צדיקים שבדור ניצולים מן הפורענות.

הסיפור מתחיל בחורף תשמ"ה

יעקב אבינו אמר ליוסף בנו (בראשית מו, כב): "ואני נתתי לך... בחרבי ובקשתי". מה הכוונה "בחרבי ובקשתי"? תרגם אונקלוס: "בצלותי ובבעותי" - בתפילתי ובתחנוני.

מדוע התפילה נקראת חרב וקשת?

שמעתי בבחרותי מהגאון הצדיק רבי צבי גרינהויז שליט"א, שישנם שני סוגי תפילה: יש תפילה שהיא בחינה של חרב ויש תפילה שהיא בחינה של קשת.

חרב זו מלחמה פנים מול פנים, להכריע את האויב ממרחק של חצי מטר. כך גם התפילה שהיא בבחינת חרב. מתפללים ומבקשים על דבר מסוים - ומיד נענים ונושעים.

לעומת זאת, קשת זו מלחמה למרחק. יורים מרחוק את החץ כדי לפגוע במטרה. אך בשונה מהחרב, החץ אינו מבטיח תוצאה מיידי. לעתים החץ פוגע מימין למטרה ופעמים הוא פוגע משמאל לה, העיקר שהוא פוגע. כך היא התפילה שהיא בחינה של קשת. לעולם היא אינה חוזרת ריקם, אם היא אינה 'פוגעת' במטרה המסוימת - היא 'פוגעת' במקום סמוך לה, העיקר שהיא 'פוגעת'!

אומר הקב"ה לעם ישראל: תתפללו, תתחנונו לפניי. אם זה לא יועיל למטרה אחת - זה יועיל למטרה אחרת. העיקר שיש תועלת בתפילה.

סיפור נפלא על תפילה רחוקה מופיע בספרו של הרב פסח קראן שליט"א (בנתיבות המגיד - כוחן של דמעות). הסיפור מתחיל בחורף תשמ"ה בטלפון של ידיד להגר' יצחק מאיר שור שליט"א ראש ישיבה בישיבה תורה ודעת. שסיפר לו שבשכנותו הגיעו זוג חדש לדור - הזוג אינם שומרי תורה ומצוות. ובקשו שינסה לקרובם. הרב שור אכן פגש אותם יום אחד בפתח ביתם עשה עימם הכרות ולאחר שיחה קצרה הזמין אותם לסעודת שבת. והם נענו בחיוב. בסעודה נתגלו כזוג הצמא להכרת היהדות, וכך הפגישות נעשו תכופות. עד שהרב שור הציע להם לשבות כמה ימים בישיבת אור שמח במונסי. וכך אכן עשו.

משם הם חזרו אנשים שונים, עד שסמוך לראש השנה הודיע האיש למעבידו שהוא עוזב את העבודה לטובת לימודים בישיבת אור שמח. וכך הפכו בני הזוג לשומרי תורה ומצוות.

לאחר שנתיים הגיעו ביום מן הימים, לברוקלין לשיחה עם הרב שור. והאיש, מארק, שחזר לשמו היהודי - משה דוד, מספר לרב שור שבילדותו ידע על קרוביו החרדים אך אביו הרחיקו בטענה שהם

מטורפים. אך כעת הוא מבין שאינם מטורפים כלל, וחפץ מאד להכירם אבל אינו יודע מי הם.

"שמעתי על אדמו"ר מסוים שדר בבורו פארק שהוא קרוב משפחתי", אמר משה דוד לרב שור וביקש שיעזור לו להשיג תור אצל האדמו"ר. הרב שור נענה מייד ואכן נקבע לו לבא בחול המועד סוכות. הם עשו דרכם בחשש, בכל זאת לא נעים לנסות לעשות הכרות משפחתית עם האדמו"ר.

השאלה שהטרידה אותם מאד גם הרבי ישתכנע כי אכן הם קרובי משפחה. חששותיהם נמוגו מיד כאשר הרבי והרבנית קבלו אותם בשמחה, ומהר מאד הגיעו לעניין וגילו כי אכן בני משפחה הם.

לפתע פנה הרבי למשה דוד ושאלו האם יש לך דודה בשם מרתה? כן השיב אך מדוע הרב מתעניין? ענה לו האדמו"ר: נדמה לי שהייתי סנדק בברית של בנה. משה דוד ענה שאין זה יכול להיות כי לדודה מרתה יש רק שתי בנות.

הרבי ישב וניסה לשחזר. ואז התערבה הרבנית ושאלה האם אתה לא משה דוד שנולד בברונקס? כן ענה משה דוד, אכן שמי משה דוד ונולדתי בברונקס. אם כן, אמרה הרבנית לרבי, אצלו היית סנדק!

כעת אמר הרבי וזכר אני. היה זה לילה לפני הברית, התקשר אלי אביך ובקש שיהיה סנדק. מיד חששתי מי יהיה המוהל, ואיזה אוכל טרף יגישו בסעודת הברית, ומה יש לי לחפש שם בין אנשים שאין לי שיג ושיח עימם. חשבת להימנע מהגעה לברית, אך הרבנית עמדה על כך שכך אסע בטענה: אל תיסע למען אביו של התינוק! סע בשביל התינוק עצמו, וכשאתה מחזיקו לרגליך תתפלל שיגדל הגון וכשר.

ואכן כך היה הלכתי לשם למענך, וכשהיית בזרועותי נשאתי תפילה שתגדל יהודי כשר שומר תורה ומצוות. הנה חלפו מאז עשרים ושמונה שנים, וראוה אני שתפילה עשתה פרי...

אלו הן הדמעות של אמי

סיפר רבי חיים יצחק חייקין, ראש ישיבת "חכמי צרפת", שהיה תלמידו של ה"חפץ חיים" זצ"ל:

פעם בא יהודי אל ה"חפץ חיים" ותינה בפניו את צרותיו. שאל אותו ה"חפץ חיים": "התפללת על עצמך? ביקשת מה' שישלח לך ישועה?". השיב האיש: "בוודאי! התפללתי יומם ולילה, שפכתי דמעות כמים, אך לצערי הרב לא נושעת".

אמר לו ה"חפץ חיים": "זה לא מספיק!". תמה האיש: "כמה אפשר עוד להתפלל?". אך ה"חפץ חיים" בשלו: "זה לא מספיק!"

ה"חפץ חיים" כבר היה בערוב ימיו. הוא טיפס על הארון, הוציא מאחד המדפים ספר תהילים ופתח אותו לעיני האיש. הספר היה ישן ומצהיב, דפיו היו בלויים וקרועים מרוב שימוש. אמר ה"חפץ חיים": "אתה רואה את הכתמים הרבים שעל דפי הספר? אלו הן הדמעות של אמי. במשך ימים ושנים היא שפכה דמעות כמים. ככה צריך להתפלל! פחות מזה - התפילה לא מספיקה. האם בסידור שלך יש כתמים כאלה? אם לא - סימן שלא התפללת מספיק!"

דרשו ד' וע'
העמוד דהינו

שנ זתחי נ

הצטרפו אלינו לתו

שיעורים מרתקים
שבחרנו ענ

הרב דוד בוק שליט"א - עברית

הרב אריה זילברשטיין שליט"א - עברית

הרב מאיר ערעא שליט"א - צרפתית

הרב דוד הופשטטר שליט"א - אנגלית

כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 66

מען פשכם

כנית 'העמוד היומי'

ממגידי השיעורים
בזרכם, ה"ה:

הרב עמרם בינעט שליט"א - אידיש

הרב מנחם דריימן שליט"א - עברית

הרב ירמיהו לעסין שליט"א - אנגלית

הרב שלמה סטרו שליט"א - ספרדית

Dirshu.co.il או 077-2222-66

לפני מרן רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, הגיעו שני אנשים לדין. אחד מהם נהג הסעות, שמסיע בכל בוקר ילדים לתלמוד תורה. השני הוא מלווה האחראי על ההסעה. שניהם נוסעים יחד בכל בוקר, ופרץ ביניהם ויכוח: מי מהם צריך לפתוח את הדלת ולהעלות את הילדים הקטנים אל הטנדר...

מאצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

רש"י מפרש את הפסוק: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'" - "כי ידעתיו - לשון חיבה... שהמחבב את האדם מקרבו אצלו ויודעו ומכירו. ולמה ידעתיו, למען אשר יצוה, לפי שהוא מצוה את בניו עלי לשמור דרכי".

בפסוק זה מתגלה לנו חידוש עצום, אשר מן הראוי להתבונן בו היטב. כאשר הקב"ה אומר מדוע ראוי אברהם לדעת את העומד להתרחש, הוא אינו תולה את הדבר בהיות אברהם ראש המאמינים, או בהיותו טוב ומיטיב ובעל חסד. מעלה אחרת יש לו, ורק בה הדבר תלוי: "שהוא מצוה את בניו עלי לשמור דרכי".

חידוש זה מרעיש הוא, מבהיל את הרעיון. הרי בפסוקים אלו מוזכרות כל הבטחות ה' לאברהם: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום, ונברכו בו כל גויי הארץ... למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עלי". וכל אלה תלויים בזכות אחת - מפני שחינך את זרעו לשמור את דרך ה'!

אחד ההסברים לחשיבות העצומה שמייחסת התורה לנושא החינוך, אמר האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל, כך:

במסכת עבודה זרה (יד, ב) מובא, שלאברהם אבינו היו ארבע מאות פרקים במסכת עבודה זרה, ואנו אין לנו אלא חמשה. הדבר לכאורה נשמע מעט תמוה, אלו ארבע מאות פרקים כבר ניתן להוסיף על הלכות עבודה זרה, ואם ישנם, מדוע לנו אין צורך בהם?

מבאר ה'נתיבות שלום', שתוכן הארבע מאות פרקים הללו, הוא פירוט מדויק של כל בנין מהלך חייו ואורחותיו של היהודי ביום יום. כיצד לחיות כיהודי! כיצד לחשוב כיהודי! כיצד לנהוג כיהודי! כיצד להשיג את מידותיו של היהודי - עין טובה, רוח נמוכה, נפש שפלה, אמונה ובטחון, נועם ואצילות.

מהלך חייו של היהודי מהרגע שמקיץ משנתו בבוקר ועד שנשכב שוב לשינת הלילה, שונה במהותו ובתכליתו ממהלך חייו של בן אומות העולם - עובד עבודה זרה, ובארבע מאות הפרקים אלו שהיו לאברהם במסכת עבודה זרה, הוא שלל את דרכם מכל וכל, וסלל דרך בהירה ומפורטת כיצד להיפך ליהודי!

אמנם כל אלו נצרכו לאברהם בלבד, ולא היה כל צורך להעבירם לזרעו אחריו. משום שאברהם עבר דרך חתחתים עד שסלל כביש, אך הבאים אחריו כבר נסעו בדרך הכבושה שהתווה, ולא הוצרכו להתאמץ כדי להגיע לאותו המקום. החינוך שהעביר לדורות הבאים, הבטיח שדרך זו תמשך מדור לדור!

על פי זה נבין, כי חינוך אברהם את בניו אינו עוד מעלה צדדית שרכש אברהם. זהו עצם הלזו בקיום האומה הישראלית, וזה הוא הדבר שיבטיח את קיום האמונה בעולם. לפיכך זו המעלה המרכזית, שבעקבותיה זכה אברהם אבינו לכל ההבטחות הנשגבות לו ולזרעו!

מעלתו הנשגבת של המחנך

לאור הדברים הללו, נוכל להבין דברים מופלאים שמצאנו בחז"ל אודות מעלתם העצומה של המחנכים.

נאמר בזוהר הקדוש (דף כב, עמוד ד): "אמר רבי תנחום: בוא וראה כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך הוא, שבשבילה זוכה האדם לחיי העולם הבא, וכל המלמד תורה לאחרים, יותר מכולם. בוא וראה מה כתיב כאן: "ואם אקח מכל אשר לך" - אותם הרשעים הראויים לך, "בלעדי רק אשר אכלו הנערים" - חוץ מאותם המורים תורה לאחרים ולתינוקות, ששכרם כפול; דאמר רבי יצחק: המלמד תורה לתינוקות - דירתו עם השכינה... ואמר: "רק אשר אכלו הנערים" - חוץ מאותם אשר לימדו לנערים תורה, "וחלק האנשים אשר הלכו איתי" באותו העולם, תדע שאחזיק בהם ולא אתנם לך, אף על פי שראויים לענש!"

הדברים מבהילים כל רעיון. הזוהר אומר לנו כאן, שהמלמדים תורה לילדי ישראל יצלו מהגיהנם, "אף על פי שראויים ליענש!" ננסה לתאר לעצמנו כמה מדובר. מגיע לשמים יהודי ומתייצב לפני ב"ד

של מעלה. פוסקים את דינו לגן עדן, אך תחילה עליו להזדכך מעט ביסורים בגלל חטאים שנכשל בהם.

כשהוא מוקף מלאכי חבלה נלקח היהודי לגיהנם, אך לפתע נעצר המסע בשל מחסום בדרך. לפני השערים ממתין אברהם אבינו, דמותו ממלאת את הפתח, והוא אינו מניח למלאכי החבלה להכניסו פנימה! מדוע? כי יהודי זה היה מלמד תינוקות. אברהם אבינו עליו השלום יעמוד ויגונן עליו מפני השטן, מכיון שהוא הוא ממשיך דרכו, המצווה את בניו אחריו לשמור דרך ה'!

כמה עלינו להתפעל מהבטחה מרעישה זו!

ואכן, גדולי ישראל התייחסו תמיד לתפקיד המלמד כמלאכת קודש שאין למעלה ממנה. במכתב שכתב מרן הגאון רבי **שמואל הלוי וואזנר זצ"ל**, בעל 'שבט הלוי', הוא מורה בנחרצות: מלמד החושב או מרגיש כי תפקידו הינו מקצועי בלבד, כפקיד בבנק, הרי הוא בכלל עושי מלאכת ה' רמיה! להיות "מלמד" פירושו למלא תפקיד נעלה ונשגב של העמדת הדורות הבאים בעם ישראל, תפקיד אותו יש למלא בחרדת קודש!

מלמד המבין את גדול חשיבות תפקידו, גם מתייחס אליו בכבוד הראש וברצינות הראויים. שמעתי ממנהל ת"ת בירושלים, שלפני שנים רבות שאל אחד מגדולי הדור אלו מלמדים עליו לחפש לת"ת שבראשותו, ונענה: "רק מלמדים שמרגישים מאושרים בתפקידם!" מעשה היה באברך שעם השנים נעשה מלמד, אך כאשר נפגש עם רבו מרן הגאון רבי **שמואל רוזובסקי זצ"ל**, ראש ישיבת פוניבז', לא השיב לשאלתו במה הוא עוסק, כיון שהתבייש בתפקידו. אמר לו אותו אדם גדול: "איני יודע במה אתה עוסק. אך דבר אחד ברור לי, אם אתה מתבייש בעיסוקך - מלמד אסור ל להיות!"... והוסיף: "הנני שוקל לגשת למנהל התלמוד תורה ולעורר את תשומת ליבו על כך..." מעשה נפלא, הממחיש כיצד יש להתייחס למלאכת חינוך ילדי ישראל:

לפני עמוד ההוראה מרן הגאון רבי **שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל**, הגיעו שני אנשים לדיון. אחד מהם עובד לפרנסתו כנהג הסעות, ומסיע בכל בוקר ילדים לתלמוד תורה. השני הוא מלווה הממונה מטעם התלמוד תורה כאחראי על ההסעה. שניהם נוסעים יחד בכל בוקר, ולאחרונה פרץ ביניהם ויכוח: מי מהם צריך לפתוח את הדלת ולהעלות את הילדים הקטנים אל הטנדר...

מה שהתחיל כויכוח גרידא הפך עד מהרה לריב של ממש, ומשכך באו השניים לפני רבי שלמה זלמן שיכריע בדבר. רבי שלמה זלמן חיך אליהם את חיובו האוהב, והשיב להם במילים הבאות: "אתם הלא עוסקים בהסעת ילדים לתלמוד תורה. כל ילד הלומד תורה הינו ספר תורה קטן, ואם כן המכוננית המסיעה אותו היא בגדר 'ארון קודש'. פתיחת דלת המכוננית היא איפוא 'פתיחת הארון', והעלאת הילדים לטנדר והורדתם היא ממש 'הוצאה והכנסה'..."

"והנה", המשיך רבי שלמה זלמן לומר, "מעולם לא נתקלתי בבית הכנסת בשני בני אדם המתדיינים ביניהם מדוע דוקא הוא צריך לגשת ולפתוח את ארון הקודש ולא חברו..."

במילותיו הקצרות האיר רבי שלמה זלמן באור חדש את תפקידם של

השניים. מעתה היוכוח נמשך, אך השניים החליפו צדדים: כל אחד מהם רצה כעת לזכות בכבוד הגדול של פתיחת הדלת לילדים... כל ילד התקבל בטנדר הקטן בכבוד ובאהבה, בליטוף ובנשיקה. שהרי לא ילדים קטנים הם מסייעים כאן, כי אם ספרי תורה!

הדברים הללו מן הראוי שיחרטו באותיות של זהב בכל חדר מלמדים, כדי שהם ישנונו שוב ושוב את האמת המאירה: תפקידם אינו מילוי משרה תורנית גרידא, והילדים עליהם הם מופקדים אינם סתם תלמידים. התפקיד הוא קדוש ונשגב, כי הם אלו המעבירים את התורה הקדושה הלאה לדורות הבאים. בזכותם ממשיך עם ישראל לשאת את מורשתו לנצח, ושכרם לעתיד לבא מי יוכל לשער!

סוגיית החינוך הרחבה וגדולה היא, ולא ניתן להקיפה במסגרת מאמר אחד. אך "לא עליך המלאכה לגמור, ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה". ביריעה שלפניכם פרסנו כמה יסודות קצרים בעניני חינוך, אשר הם מרכזיים ושורשיים ונוגעים לתחומים רבים.

את רוב ככל הדברים קיבלתי מגדולי ישראל זצוק"ל ויבדלחט"א, ובעיקר **מאבי מורי זצ"ל** מוותיקי המחנכים בארץ הקודש, ששימש כמנהלו הרוחני של הת"ת 'יסודי התורה' בתל-אביב, ואשר את יסודות משנת החינוך רכש מרבותיו הגדולים: מרן הגאון רבי **איזיק שר זצ"ל**, ראש ישיבת סלבודקה, והגה"צ רבי **אליהו אליעזר דסלר זצ"ל**, משגיח ישיבת פוניבז'. בנוסף רכש מקצועיות מעשית מהמחנך הנודע רבי **משה אויערבאך זצ"ל**, מנהלו של הת"ת הראשון החרדי בפתח-תקוה, וכונה בהערצה "החפץ חיים של פתח תקוה", שמומחיותו הרבה במלאכת החינוך בתבונה ובדעת נודעה לשם דבר.

חינוך - גודל האחריות

סיפר **אבי מורי זצ"ל**: לפני עשרות שנים זכיתי להשתתף באסיפת מחנכים בפתח תקוה, אשר בראשה עמד הגאון הצדיק רבי **אליהו אליעזר דסלר זצ"ל**. בפתח דבריו אמר הרב דסלר כך: "יראתי בפצותי שיה... אני עומד כאן וחושש לדבר".

לנוכח מביטתם התמהים של המלמדים, ביאר הרב דסלר את דבריו: "סבורים אתם שאני עומד לדבר רק לפני כמה עשרות מתנכים... לא ולא! אני עומד כאן, ורואה למול עיני אלפי ילדים. כל תלמידים בהווה, וכל התלמידים שיבואו במהלך השנים, כולם תלויים בגישה שלכם למלאכת החינוך. לפיכך - יראתי!"

עוד הוסיף הרב דסלר ואמר: "מי יודע אצל מי מכם יופקד גדול הדור הבא. אולי אצל אחד מכם יצמח רבי עקיבא איגר, חתם סופר, חפץ חיים... וגודל השפעת המתנך על תלמידו אין לשער ואין לתאר. נמצא אם כן שבמילה אחת כאן אוכל להשפיע על גורלו של גדול הדור הבא, וממילא של כל הדור. אם כן זהו פחד עצום לדבר!"

האחריות המוטלת על כתפיהם של הורים ומחנכים נוראה היא. עליהם לדעת ולשנן לעצמם תמיד, כי בידיהם נמצא המפתח לכל עתידו של הילד או התלמיד. במעשיהם, הנהגתם ודיבוריהם, הם משפיעים השפעה עצומה על נפשם הרכה של הילדים, ועלולים לקבוע את דרכם לכל ימי חייהם.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

במשך 18 השנים האחרונות זכיתי להיות שוליה בבית היוצר של הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'אהבת אהרן' ובנו חביבו של מרן רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל. בהדרת כבוד, אעתיק דברי תורה משיחותיו ונתבל אותם בסיפורים והנהגות ממסכת חייו הפלאית

משנתו לעילוי נשמתו של הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל

הרב ישראל ליוש

במשך 18 השנים האחרונות זכיתי להיות שוליה בבית היוצר של הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'אהבת אהרן' ובנו חביבו של מרן רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, שעלה למרום לפני כחודש. בבית היוצר הגדול 'ישיבת אהבת אהרן' בני ברק, הוא ייצר 'בני אדם', בעלי מידות טובות ועמלים בתורה.

רבי בצלאל הקים את ישיבת 'אהבת אהרן' לבחורים מתחזקים ובעלי תשובה לפני יותר מחצי יובל שנים, ומאות הבוגרים, המפארים בגאון את היכלי בתי המדרש בקהילות הקודש, ראשי משפחות בני תורה למהדרין, מספרים את סיפורו, מלמדים את משנתו והם נר לזכרו...

ובהדרת כבוד, אעתיק דברי תורה משיחותיו בישיבה ונתבל אותם בסיפורים והנהגות ממסכת חייו הפלאית, מסכת מדות ודרך ארץ...

וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלֵי מִצְרָאִי וְהוּא יָשָׁב פֶּתַח הָאֵהָל בְּחַם הַיּוֹם (יהא)

כחם היום: הוליא הקב"ה תמה מנרתיקה שלא להעריחו כלורחיס, ולפי שראו מטענר שלא היו אורחיס זאים, הניא מלאכיס עליו דלמות אנקיס ורש"י

מדוע הצטער כל כך אברהם אבינו על שאין אורחיס באים - שאל ר' בצלאל - הרי אם אין אנשים ברחובות, משמע שכולם מסתדרים בבתיהם, ואם אין את מי להכניס, אין מצוות 'הכנסת אורחים'... וכי אדם המצטיין במצוות צדקה, יתפלל שיהיו עניים בעולם כדי שיוכל לתת להם צדקה הכל כך אהובה עליי? אדרבה, אם אין עניים, טוב שאינו יכול לתת צדקה!

בנוהג שבעולם - מבאר ר' בצלאל - מי שאוהב לאכול, יאכל אף כשאינו רעב, כי האוכל אינו רק כדי להשביע את רעבונו, אלא היא מטרה אהובה בפני עצמה. זו גם הסיבה שהם אוכלים גם דברים שביודעין מוזיקים לבריאותם, כי הם אוהבים את האכילה כאכילה ולא רק לשובע ולבריאות...

סבא שאוהב את נכדיו, יגנה להעניק להם כל טוב, לא רק כדי להשלים את חסרונו, אלא אף אם לא יחסר להם דבר, הוא ישמח להעניק להם מטובו, כי ע"י הנתינה הוא מביע את אהבתו הרבה

אליהם, ועל כן הוא נהנה להיטיב איתם...
כן הדבר בעשיית חסד, אנשי החסד, ובראשם אברהם אבינו, בטבעם אוהבים לעשות חסד, הם לא רוצים חלילה שיחסר לאחר, כי הם נהנים להשלים את חסרונו, אלא אף אם יש לו הכל, הם בטבעם אוהבים לעשות חסד, ויעשו הכל, אף לצאת כחום היום כשהחמה מחוץ לנרתיקה ויחזרו אחר אורחים, כי כך מתנהג מי שאוהב לעשות חסד, הוא לא רק משלים את חסרונו הזולת, אלא הוא חפץ ואוהב להיטיב עימו...

והדברים מדויקים בפסוק (מיכה ו, ח) "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוך", 'עשות חסד' לא כתיב כאן, 'אהבת חסד' כתוב כאן, כי אכן הקב"ה לא רוצה רק שנעשה חסד כדי להשלים את חסרונו של השני, הקב"ה דורש שנאהב את החסד כשלעצמו, שנחפץ ל'נותנים' בגלל שאנחנו אוהבים את החסד. וקניית האהבה באה ע"י עשיית החסד, ככל שנעשה יותר חסד כך נאהב את החסד...

מרגלא בפומיה דר' בצלאל: יש אנשים שהם 'עושי חסד' ויש אנשים שהם 'בעלי חסד'. 'עושי חסד' יעשו חסד כשהם גם ירוויחו ממנו משהו, כבוד, תעסוקה, אולי אפילו סיפוק, לעומתם 'בעלי החסד'

יעשו חסד בנשמתם, כי הם באמת אוהבים לעזור לשני...

ר' בצלאל היה 'אוהב חסד' בכל מהותו ובנשמתו, אחות של בוגר הישיבה ניצלה את 'קשריה' עם ר' בצלאל ובקשה ממנו שישראל את אביו הג"ר גרשון שאלה שנגעה בשידוך לחברתה. החברה הציגה את הענין בפני ר' בצלאל, ובלבה חשבה שהוא רק יעביד את השאלה ואת התשובה, אבל 'אוהב חסד' כר' בצלאל שמע את השאלה והבין שאין לשואלת מי שיברר על הבחור, הוא נרתם לעשות זאת, ואחר שנכנס לענין, ניהל את כל השידוך...

הסיפור לא תם בזאת, בני הזוג התארסו, אך התעוררו בהמשך קשיים לא פשוטים. עתה, היא כבר לא היתה לבד, ר' בצלאל עסק בענין כאילו היו אלו תלמידיו, תמך וסעד ושמר על קשר רציף עד שהנערה בנתה את ביתה לתפארת...

מעולם לא ניצל ר' בצלאל את עובדת היותו בנו של 'מנהיג הדור' לענייניו האישיים ואף לא לצרכי הישיבה, רק לאחרים ולמצוקותיהם...

'אהבת החסד' של ר' בצלאל התמוגה עם 'אהבת האמת', בוגר הישיבה בא להתיעץ עם ר' בצלאל להיכן לתרום מעשרות מכסף שקיבל, מצבה הכספי של הישיבה היה אז לא טוב, בלשון המעטה, ואני, שהייתי עד לשאלת הבוגר, חשבתי שר' בצלאל ישתף אותי במצבה של הישיבה, ויציע לו לעזור בענין. טעיתי, הרב בצלאל הפנה אותי לאחת מקופות הצדקה המפורסמות, סיפר לו, כמובן בלי שמות, על מצוקתם של כמה אברכים בני תורה, ולא הזכיר אף ברמז את מצוקתו האישית מחובות שהיו לו מהחזקת הישיבה.

כשהבוגר יצא, שאלתי את ר' בצלאל: "מדוע לא ספרת לו על החובות שיש לך...?"

"אם הוא שואל אותי להיכן לתרום, הוא לא רוצה שאציע לו את הצרכים של עצמי, הוא רוצה שאציע לו צרכים של אחרים..."

פעם, נישואיו של בוגר הישיבה נתקלו בקשיים ובהמורות, ולמרות שבאופן טבעי ר' בצלאל היה אמור לעמוד מצדו של תלמידו החתן ולתמוך בעמדתו, הוא דוקא עמד לטובת בת זוגו, כי באהבת האמת שלו, הבין שהצדק עמה...

תוך כדי הדין ודברים ליישב את ההדורים, נוצר ויכוח קשה על סכום כסף שתבע אביה של הכלה, ואילו הבחור התעקש ולא הסכים לשלם. ר' בצלאל הוציא מכיסו פנקס שיקים, כתב את הסכום הנקוב שלא היה מעט כלל וכלל ומסר לאבי הכלה, הכל כדי להשכין שלום אחוה ורעות...

וְאֵל הַבָּקָר רֵץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן בָּקָר וְיָטוּב וַיִּתֵּן אֶל הַנְּעִיר... (יהי)

אל הנעיר: זה ישמעאל, לחנכו במצוות ורש"י

במצוותות!

מדוע? - שואל הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל - למה לא הטיל אברהם אבינו על בנו ישמעאל את כל המלאכה, כדי לחנכו לעשות את המצווה בשלמות?

ללמדך, אומר ר' בצלאל, שהחינוך הטוב ביותר הוא הדוגמא האישית. כשישמעאל יראה שאביו טורח בעצמו עבור האורחים, הוא ילמד היטיב את ערכה הרם של מצוות הכנסת אורחים. מאידך, אילו אברהם אבינו היה יושב ולא טורח בעצמו, ורק מצוה לבנו לעשות הכל במקומו, ישמעאל היה לומד שגם כאשר יבואו אליו אורחים, כל שעליו לעשות הוא לצוות לבנים או למשרתים, והוא עצמו יישב בחיבוק ידיים.

וכהרגלו בקודש, בשיחותיו השבועיות לתלמידיו בהיכל ישיבת 'אהבת אהרן', היה ר' בצלאל מלמד את בני הישיבה פרק באורחות חיים, לאור ה'דברי תורה' שאמר: פעמים רואים שילד משחק בבית הכנסת ואינו מתפלל כראוי, ואביו גוער בו פעם אחר פעם ומאיץ בו להתפלל... ילד כזה מתחנך שבתפילה צריך לצעוק על הילד, וכשהוא יגדל, גם הוא יעשה כך ולא ישקיע בתפילה... אילו היה האב מראה לבנו דוגמא אישית, תפילה מעומק הלב, לא בהתעלמות מוחלטת מהתנהגות הבן, אלא הערה רגועה, ובעיקר דוגמא אישית כיצד אכן נראית תפילה ראויה, אין ספק שהילד היה מתחנך טוב יותר להעריך נכון את התפילה, כי אין תחליף בחינוך לדוגמא האישית... הילדים רואים את מעשה אבותיהם ומוחקים אותם...

זו גם היתה משנתו החינוכית לתלמידיו. מעולם לא ביקש ר' בצלאל מתלמיד לעשות משהו, אף לא עבור הישיבה וקל וחומר שלא עבור עצמו. כאשר היו צריכים לסדר את בית המדרש, היה ר' בצלאל עושה כך בעצמו, והתלמידים כשראו את מורם ורבים מסדר את הספרים או את הספסלים, היו נחלצים במהירות לעזרתו, וגם אז, הם הרגישו שהם עוזרים לו במלאכתו, כי הוא עשה הכל כדי שהם לא ירגישו שהוא עושה את מלאכתם במקומם...

תלמיד שיצא מהישיבה עם רכבו אחרי תפילת מנחה, הציע לר' בצלאל שהוא יקח אותו לביתו, אך הוא כדרכו סירב: "מה פתאום? חבל על הזמן שלך! סע לדרכך, חבל שתטרח עבורי..." תוך כדי הסירוב, ר' בצלאל ראה ר"מ אחר שיצא אף הוא מהישיבה, מיד ביקש ר' בצלאל מהבחור: "קח אותו הביתה... הוא גר יותר רחוק... קח אותו!..." - דוגמא אישית מאין כמותה...

תלמיד מספר: "הייתי בביתו של ר' בצלאל בהושענא רבה, הרבנית בקשה שבדרכי חזרה לביתי אסע לקנות מוצרי אפיה עבור הקינוח שהיא עושה לבחורים ל'שמחת תורה'. ר' בצלאל הציע שהוא יסע איתי, ולא הועילו כל סירוביי, הוא היה איתן בדעתו: "אני בא!", כשראתה זאת הרבנית בקשה שאני יעלה אל המשפחה שמוכרת את מוצרי האפיה ולא אתן לר' בצלאל לעשות זאת.

"כשהגענו, יצא מר' בצלאל מהרכב ואמר לי: אתה רק הנהג, זה לא התפקיד שלך לקנות, חכה כאן אני עולה לקנות!..."

"ויותר מאשר למדתי לא להטריח אחרים" - מסיים התלמיד - "למדתי מהי 'ענוה' ומהו 'כבוד הזולת'!"

הגעתי הביתה כשאני נושא את הסטנדר העקום איתי במעלה המדרגות. קראתי לכל ילדיי וביקשתי מהם להתבונן יחד איתי על הסטנדר הישן. 'האם אתם רואים כאן משהו מיוחד?' שאלתי אותם, כל הילדים העבירו את מבטיהם בלי להבין מה אני רוצה מהם.

על אהבת תורה וחינוך הדורות הבאים

מאת: הרב ישראל היימן

לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְהַר אֶת בְּנֵי וְאֶת בָּתוּ אַחֲרָיו (י"ח י"ט)

מעשה נפלא ונורא שמעתי בימים האחרונים מאברך ת"ח תושב עירי.

הוא נסע עם משפחתו לשהות אצל הוריו בעיר אחרת בחג שמחת תורה האחרון. את התפילות וההקפות הוא ערך בבית כנסת ותיק שעל מתפלליו נמנים אברכים צעירים לצד אנשי שיבה, בני תורה מובהקים העמלים בתורה לצד אנשי עמל כפיים מוקירי תורה.

במהלך ההקפות הארוכות יצא מזודענו מתוך המעגלים הסוערים שהסתובבו לכבודה של תורה ונעמד בצד בית המדרש לפוש קמעה כשהוא שעון על סטנדר ישן, כמוהו היו פזורים עוד בצידי בית המדרש. לפתע ניגש אליו יהודי יקר, בעל משפחה עניפה ומפורסמת באותה שכונה. יהודי שכל ימיו עמל לפרנסתו בעבודת כפיים קשה, אבל ליבו ונפשו היו חמים לתורה וללומדיה, ילדיו וחתניו, נכדיו וכל צאצאיו הם בני תורה מובהקים וחשובים. חינוכו תמיד היה לעמל התורה ולהוקרתה עד שמשפחתו הייתה ועודנה לסמל ודוגמה.

כאמור הוא ניגש לאותו אברך והסב את תשומת ליבו לסטנדר עליו הוא נשען. "אתה שם לב שהסטנדר הזה קצת שונה משאר הסטנדרים שנמצאים כאן בבית המדרש?"

האברך העיף מבט סביב והנהן בראשו. הוא אכן ראה שיש הבדל אבל לא הבין מה קשור אליו הענין ומדוע דווקא באמצע ההקפות חשוב לאותו יהודי להסב את תשומת ליבו לנושא.

'בוא ואספר לך כמה דברים אמורים'. המשיך האישי כשהוא מתעלם במופגן ממבטי הפליאה של האברך.

יום אחד חזרתי מהעבודה לכיוון ביתי אחרי יום עבודה מפרך. בדרך כלל הדבר היחיד שאני רוצה אחרי יום מתיש כל כך זה רק כוס קפה מהביל וכמה דקות של מנוחה. אבל עיני צדו את הסטנדר הזה שהיה זרוק כשהוא שבור ועקום בצד הדרך, מחכה לרכב הפינוי העירוני שייקח אותו אל תחנת הריכוז של כל הגרוטאות מכל רחבי העיר בואכה מתקן האשפה האזורי.

ברגע הראשון לא התייחסתי אליו, כמו שאינני מתייחס לשום גרוטאה אחרת. ברגע השני חזרתי צעד לאחורי והחלטתי לקחת את זה הביתה כי יש לי משהו חשוב מאד לעשות איתו.

הגעתי הביתה כשאני נושא את הסטנדר העקום איתי במעלה המדרגות. קראתי לכל ילדיי וביקשתי מהם להתבונן יחד איתי על הסטנדר הישן.

'האם אתם רואים כאן משהו מיוחד?' שאלתי אותם כל הילדים העבירו את מבטיהם מהסטנדר אלי ממש כמוך עכשיו בלי להבין מה אני רוצה מהם.

הסבתי את מבטם של הילדים אל המוט התחתון שמחבר בין שני חלקי הסטנדר שעליו משעינים את הרגליים. הוא עשוי ממוט ברזל מעוגל ופשוט, משופשף מרוב ימים. בציוד האחד נפער חור שנוצר מחמת שפשוף של שנים תחת רגלי הלומדים.

ביקשתי מילדי לחשוב תוך כמה זמן הם יכולים ליצור כזה חור גם בצד השני... כמובן שאף אחד מהם לא הצליח ומהר מאד הם הגיעו למסקנה שצריך כאן גם הרבה שנים אבל בעיקר הרבה מאד העברות של נעליים על הברזל.

עכשיו נחשוב יחד, אמרתי לילדיי. כמה אלפי אלפים של שעות לימוד ועמל התורה עברו על הסטנדר הזה אם נוצר בו כזה חור. אינני יודע אם עמל עליו לומד אחד במשך שנים רבות או שהוא היה שייך לשיבה או כולל אברכים. דבר אחד ברור, החור הזה שנוצר בברזל הוא עדות אילמת לעמל של שעות אינספור בתורה הקדושה. הבה ילדים, לא נשאיר סטנדר כזה ליפול אל ערמת האשפה...

מה שאנו אוכלים אחר הקידוש לעבד וקיכלי

*עוגות ועוגיות

(מ"ב קע"ו סקב)

בשבוע הבא מתחילים עשרות אלפי לומדי
ה'דף היומי בהלכה'
את סימן קע"ז, 'שהפת פוטר את הפרפרת',
בהלכות הדברים הנוהגים בסעודה

זו ההזדמנות שלך לדעת את הלכות הסעודה בכל פרטיה.
הצטרף גם אתה לתוכנית הלימודים והמבחנים, ותזכה לכל
השונה הלכות... מובטח לך...

הרישום בעמדות 'נדרים' ו'דרשו' 02-5609000

לקחתי את 'סטנדר האהבת
תורה' שלי ושיפצתי אותו,
צבעתי אותו מחדש, יישרתי
את חלקיו והשלמתי את הלוח
החסר. בדבר אחד לא נגעתי...

לקחתי את 'סטנדר האהבת תורה' שלי ושיפצתי אותו, צבעתי אותו מחדש, יישרתי את חלקיו והשלמתי את הלוח החסר. בדבר אחד לא נגעתי... את הברזל הישן, העדות הנפלאה לאהבת התורה ולעמלה, אותו השארתי כמו שהוא. הנה הוא כאן למטה, אתה יכול לראות בעצמך.

האברך העיף מבט משתומם, בברזל ואחר כך ביהודי הנפלא שעומד מולו. בבת אחת הוא הבין איך יוצאת משפחה רוממה כזו. מאהבת התורה המופגנת הזו ניתן להצמיח בנין וחתנין רבנן ולרוות נחת יהודית אמיתית.

**"כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו
ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה"**

אברהם אבינו זוכה לכל ההבטחות המופלאות הללו בזכות החינוך אותו הוא נותן לבניו. בזכות הציווי אותו הוא מצווה את בניו. אין בנמצא בתורה שבכתב שום ציווי כלשהו שאברהם מצווה, לא את יצחק ולא את ישמעאל.

מהו אותו ציווי שאברהם זוכה בגללו להבטחות אלו? גדולות כל כך? על כרחינו נאמר שאין אלו ציוויים בסגנון 'עשה כך' או 'לא תעשה כך'. לאלו לפעמים יש תועלת ולפעמים לא. זוהי הדוגמא האישית! הדוגמא הזו היא עצמה ציווי מתמשך, אברהם אבינו לא הפסיק כל חייו לצוות את ביתו. בעצם המציאות שלו, בעוצם דביקותו הגדולה בבורא העולם הוא ציווה את בניו אחריו.

בהיותי אברך צעיר לימים ביקשתי בהזדמנות מסוימת ממז"ר הגרש"י בורנשטיין זצ"ל ראש ישיבת קרית מלך הדרכה בחינוך ילדים. רציתי לשמוע ממנו את משנתו בנושא, על מה צריך לשים דגש ואילו דברים הם היסודות של חינוך נכון בבית.

באמתחתי היו כמה שאלות ספציפיות בנושא ופניתי אליו כדי לנסות ולדלות ממנו גם בעניינים אלו.

משפט הפתיחה שלו ייתר את כל השאלות שהכנתי מראש. הוא אמר לי בנחרצות במילים אלו: 'לדידי, אין בכלל דבר כזה שנקרא חינוך! הכל זה רק דוגמא אישית!!'

הוא התיישב אל מול הגאון הגדול רבי אריה פינקל זצוק"ל ואמר בכאב, "רבינו, הקב"ה לא שומע את תפילותי!, רבי אריה בפנים קורנות הרחיב את חיוכו שלא מש מפניו וענה לו: "היודע הינך מי הוא זה שהיה אמור לומר כך? מי שהיה אמור להרגיש כי הקב"ה אינו שומע ומאזין לתפילותיו ותחנוניו הוא אברהם אבינו ע"ה

וגם מעשה נפלא שחוויתי אישית על כוחה של תפילה, כערב אחד נכנסתי אל ביתו של סבא זצ"ל

מאת: הרב צבי גטקך

אותה הבקשה שתלויה בפניו כבר כ"כ הרבה פעמים. הקב"ה יושב וממש מצפה מתי נבקש אותה שוב.

והנה, סיים סבא בזעקה, היום נולדו לרבי משה שני בנים!

מעשה נפלא שחוויתי אישית על כוחה של תפילה, ערב אחד נכנסתי אל ביתו של סבא זצ"ל, סבא היה כבר בן כשבעים. אור היה על פניו, ובזעקה אילמת הוא זעק, 'כן, זוהי כוחה של תפילה', על שום מה, זעק סבא כך, הסכיתו ושמעו, מעשה שהיה כך היה. בצפון בני ברק, מתקיים זה עשרות שנים מנין לתפילות שחרים עם הנץ החמה, מטבע הדברים רוב משתתפי המנין הקבועים הינם אנשים מבוגרים יחסית בני 60+, וביניהם אם לא המבוגר שבהם, היה יהודי ת"ח, שחיכה עדיין לזיווג, רבי משה שמו, רבי משה שיחיה, התפלל במנין כמו יתר המשתתפים בקביעות ובהתמדה, ופעם בשנה ביום היארצייט של אביו היה ניגש לעמוד התפילה ומשמש כחזן, ובסיום התפילה מגיש 'תיקון' מיני מזונות ומשקה, ועורך סיום מסכת לעילוי נשמת אביו. וכך סיפר לי סבא: כל שנה בקביעות בעת אמירת ההדרן היה מתחנן

התפילה היא עמוד העולם, בפרשה זו אנו למדים על כוחה העצום של התפילה, ופרשתנו אף מלמדת כי אפילו תפילתם של רשעים מתקבלת, כפי שהתקבלה תפילת הנער 'שמעאל' "באשר הוא שם", מדהים!, והחכמה והדרך הנכונה היא לנצל את הכוח העצום הזה ולזכות ע"י בזה ובבא.

חברי היקר זצ"ל אברך גאון וצדיק, היה מסובל ביסורים תקופה ארוכה, בכאבו כי מר, פנה אל ביתו של ראש ישיבת מיר הגאון הגדול רבי אריה פינקל זצוק"ל, בהגיע תורו הוא התיישב אל מול פני מרן זצ"ל ואמר בכאב, "רבינו, הקב"ה לא שומע את תפילותי!, אני חש כי מתקיים בי הפסוק גם כי אזעק ואשווע שסתם תפילתי", רבי אריה בפנים קורנות הרחיב את חיוכו שלא מש מפניו וענה לו כהאי לישנא, "היודע הינך מי הוא זה שהיה אמור לומר כך? יותר מכל אחד אחר?, מי שהיה אמור להרגיש כי הקב"ה אינו שומע ומאזין לתפילותיו ותחנוניו הוא אברהם אבינו ע"ה, שווה בנפשך את אותם עשרות עשרות שנים שבהם אברהם אבינו מוסר את נפשו כפשוטו למען הקב"ה, מפרסם את שמו בעולם של כפירה וע"ז ומתנסה בניסיונות עצומים, ובפיו ובפי אשתו שרה אמנו תפילה אחת, בקשה אחת ויחידה, בן זכר, שימשיך את המפעל העצום שלהם להמלכת הקב"ה על באי עולם. "עשרות! שנים, והקב"ה לכאורה השיב את פניהם ריקם. "אבל מה האמת, התרחב עוד חיוכו של ראש הישיבה, רבי אריה, אנחנו יודעים את דברי חז"ל כי לא נבראו האבות עקרים, אלא משום שהקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים..", כלומר בדיוק הפוך מהמחשבה הפשוטה, שהייתה יכולה חלילה להתגנב, מה כבר יש להתפלל אחרי עשרות שנות עקרות, כנראה שהקב"ה לא מקשיב, והאמת?, האמת היא שהקב"ה לא רק מקשיב, אלא מתאוה, משתוקק כביכול, לתפילות הללו, המצב לא משתנה, לא בגלל שהקב"ה לא שומע, אלא הקב"ה יצר את המצב הזה כי הוא מחכה ומשתוקק לתפילתם של צדיקים.

עד שהגיעה הבשורה האלוקית, כעת חיה, הנך יולדת בן. וכך הוא אצל כל אחד, הקב"ה מאזין, וכביכול מכוונן את כסאו והנהגתו ע"י וע"פ התפילות, כפי שאנחנו משבחים אותו 'יושב תהילות ישראל', הקב"ה ממתין, מצפה ומשתוקק, לתפילה נוספת באותו עניין, כן,

בצורה ברורה וחדה, כי כאן טמונה ישועתה, ולכן היא לא הרפתה. כן הוא הדבר, בתפילה לה', ועל אחת כמה וכמה, ומי יודע, אם לא האמונה הזו גופא בכוח התפילה, היא המושיעה, והמועילה שהתפילה תתקבל ברחמים. כשעומד יהודי ומבקש בפעם המי יודע כמה את אותה בקשה, בעצם תפילתו כל כולו אומר, אני מאמין שהבורא יתברך שמו לו לבדו ראוי להתפלל, ואין ראוי להתפלל לזולתו. שהרי למה אני מבקש שוב ושוב, כי אני יודע שאין מען אחר לפנייתי, אין לי על מי להישען. רק עליך רבון כל העולמים.

הגאון רבי דוד פרנקל זצ"ל סיפר

הגאון רבי דוד פרנקל זצ"ל סיפר כי נכנס פעם אל ביתו של החזו"א וראה כי החזו"א יושב ומעיין כדרכו בגמרא, ואשה אחת עומדת לידו ומבקשת 'רבי תברך את בני שיתרפא ממחלתו' והחזו"א לא מגיב, והיא מפצירה שוב ושוב, והחזו"א לא מגיב, כשראה שכך הם פני הדברים פנה אל האשה ואמר לה, וכי את לא רואה שהרב לא מתייחס?, מה את ממשיכה?. והאשה פנתה ויצאה, תכף כשהיא יצאה, אמר לו החזו"א בתערומת, דודל' מה עשית? למה הפסקת אותה, הלא כ"כ אמונת חכמים היה בהפצרתה, ובתחנוניה, למה עצרת את המעמד הזה?. על אחת כמה וכמה כשפונים, ומפצירים, תפילה, ועוד תפילה, ועוד תפילה, כמה כמה אמונה בהשם יש כאן, איזו גדולה. איזו מעלה יש לתפילה ההיא המספר 265 שעומד אדם ומבקש שוב, רבון כל העולמים אנא ה' הושיעה נא. (לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)

ר' משה בדמעות בקול מתחנן ונשנק, את המילים 'וזכות כל התנאים והאמוראים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי זרעי מפי זרע זרעי' והיה אומר את המילים בהטעמה ורגש, ואנחנו, סיפר סבא, היינו מחייכים בעדינות, וחשבנו בליבנו הרי אנו כבר מוחתנים נכדים, והוא מבוגר מאיתנו, על מה הוא מתפלל בתקווה חזקה כ"כ, והנה, סיים סבא בזעקה, היום נולדו לרבי משה שני בנים!, בגיל 172, מי האמין שהוא ישא אשה, וק"ו בן בנו של ק"ו יולדו לו בנים, והפלא קרה יש לו שני בנים!, הלא אין זה אלא מכוח התפילה. אכן באותה תקופה [התאומים הללו חגגו כבר יחד עם אביהם לאוי"ט את הכנסס לעול תורה ומצוות...]. המקרה המרגש הזה דווח בכל העולם, אך העיקר לא דווח, בשום מקום לא דווח הסוד הנפלא של מה שעומד מאחורי הפלא הזה, שהאמת היא כי ר' משה זכה לילדיו מכח תפילת אמת שהיה מתפלל וחוזר ומתפלל ללא יאוש או לאות.

זוהי כוחה של תפילה, ולואי שנצלח. אכן מניין מגיעים כוחות נפש להתפלל ושוב להתפלל כמאמר חז"ל התפלל ולא נענה יחזור ויתפלל?. בהפטרות הפרשה מספר הנביא כי אשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע, אומרים חז"ל צעקה כמנין צעק"ה!, אשת עובדיה באה אל איש האלוקים, נציג האלוקים בעולם, הנביא אלישע, וצעקה על מצבה ומצב בניה, מאתיים, ושישים, וחמש, פעמים!, והיא הפסיקה רק כשהנביא נפנה אליה ואמר לה, מה יש לך בבית. נשאלת השאלה איך היה בכוחה לצעוק ולהתחנן שוב ושוב, והרי אלישע לא עונה, וכנראה יש סיבה למה הוא לא עונה, כבר 264 פעמים צעקת, מה יועיל עוד, והתשובה היא פשוטה, אשת עובדיה באה אל בעלה והוא אמר לה מקברו לכי אל אלישע, היא יודעת

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

'צוף התורה'

מגיד המישרים הגר' אליעזר יטקובסקי, עם שאלות
בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

המסכן, או שאומרים "פעמים שאתה מתעלם", והוא צריך להמשיך בדרכו כדי שלא לבטל את הקביעות עיתים לתורה' שלו?
תשובה: באופן כללי אומרים חז"ל שכשיש תלמוד תורה מול קיום מצווה מעשית, זה תלוי בשאלה אם אפשר להעשות על ידי אחרים או לא. ולכן, התשובה לשאלה תלויה בפרט הזה. זה תלוי באיזה מקום זה אירע, אם זה כביש ראשי שיש סיכוי טוב שבתוך כמה דקות יעצור לו נהג אחר, או שזה בכביש צדדי שפעם בחצי שעה עוברת שם מכונית וייתכן שהוא יצטרך להמתין עד הבוקר כדי לקבל עזרה.

זה תלוי גם בשעה, כמובן שבשעה 3:00 לפנות בוקר קשה יותר לקבל עזרה מאנשים, וזה בגדר של 'אי אפשר לעשות על ידי אחרים'.
מעשה באחד שהיו לו חובות גדולים לשלטון, מיסים וארנוניות שהצטברו במשך השנים וכעת הוא נאלץ לשלם את הכל. "כל עוד לא תשלם", הסביר לו פקיד השומה של מס ההכנסה באזור, "המיסים יצברו ריבית והצמדה, ובסופו של דבר יעקלו לך את כל רכושך".
ניסה האיש לבטל את הגזירה, אבל כולם אמרו לו שאין אפשרות כזאת. מסים צריכים לשלם!

"רק אם המלך בכבודו ובעצמו יגיד שהוא נותן לך חנינה מיוחדת ומוחק לך את כל החוב, תוכל להתפטר מהחוב הזה בלי לשלם אותו", אמרו לו החברים.

אבל איך מגיעים אל המלך ומבקשים ממנו כזאת בקשה? זאת הרי חוצפה נוראה.

חשב האיש וחשב, עד שלסוף טיכס עצה: 'הרי המלך ידוע בחיבתו העזה לפרחים. אלך אם כן ואשתול ערוגות של פרחים בצידו הדרך המובילה אל הארמון, שם נוסע המלך מדי פעם. כך יראה המלך את הפרחים הנאים, ובודאי ישאל מי עשה זאת, יבדקו ויגלו שזה אני, האזרח שאוהב את המלך ושותל לכבודו פרחים בלי לבקש שום תמורה.

'או אז יקרא לי המלך', המשיך האיש לטוות את העתיד בחוט מחשבתו, 'הוא יזמין אותי לשיחת רעים ידידותית, ואז אוכל לשטוח בפניו את בקשתי...".

ואכן, בבוקר שלמחרת יצא האיש וצעד שעה ארוכה אל דרך המלך, שם החל לסקל את האבנים ולעדור את האדמה.

יום לאחר מכן הגיע עם שקים מלאי דשן ופיזר על האדמה כדי להשביח אותה ולסייע בקליטת הפרחים.

ביום השלישי הגיע עם פרחים משובבי עין ושתל אותם בערוגות, השקה, עדר, סיקל, דילל, טיפח וגידל.

המשימה נמשכה חודשים על גבי חודשים, הדרך שמובילה אל הארמון

1
הסתכלתי על הפקיד ואמרתי לו,
אדוני, אני לא אורח במלון, אני
המרצה שבא להנעים את זמנם של כל
שאר האורחים. לא די בכך שאני לא
מקבל תשלום על כך שנשאתי שלוש
הרצאות, אתה רוצה שאני גם אשלם?

יִשְׂאָ עֵינָיו וַיֵּרָא (י"ח ב')

ר' שלמה מקפיד להשתתף מדי ערב בשיעור תורה. לשם כך הוא נוסע מהיישוב בו הוא גר, ליישוב אחר, שם מצא שיעור כלבבו עם מגיד שיעור בעל הסברה נפלאה.

הדרך אורכת כחמש דקות נסיעה, והוא מקפיד לצאת תמיד לפחות שבע דקות לפני מועד תחילת השיעור, כדי שיספיק להחנות את רכבו בצורה מסודרת, ואפילו להכין לעצמו כוס תה לפני שמתחיל השיעור.

והנה באחד הערבים, הוא נוסע כדרכו לשיעור, ולפתע צדות עיניו דמות של נהג שעומד ליד רכבו החונה בשולי הכביש. הנהג נראה נבוך, אפילו חסר אונים. תקר רציני בגלגל לא מאפשר לו להמשיך לנסוע, וכל ניסיונותיו לשחרר את ה'אומים' כדי להחליף גלגל, עלו בתוהו. מסתבר שהברגים תפוסים חזק מדי, והנהג הזה לא מספיק חסון ובריאי כדי לשחרר אותם בכוחות עצמו.

ר' שלמה מאוד מתלבט. מצד אחד יש כאן יהודי שממש זקוק לעזרה, ומצד שני יש כאן שיעור תורה שהוא לא רוצה לוותר עליו ולבטל את הקביעות שלו.

לאחר מכן שאל ר' שלמה את המגיד שיעור מה היה עליו לעשות בכזה מקרה, והמגיד שיעור השיב לו בפשטות: "אם אתה מאחר לעבודה ואתה רואה נהג תקוע עם רכב, אתה עוזר לו או לא?

"זה הוא המבחן לשאלה ששאלת", הסביר לו, "אם זה מספיק דחוף כדי לבטל אותך מהגעה לעבודה למרות שתפסיד בגלל זה מהמשכורת, אז זה מספיק דחוף גם כדי לאחר לשיעור תורה. אם כשזה נוגע לעניינים גשמיים לא היית חס כל כך על הנהג, וממשיך בדרכך כי אין לך זמן לעזור לו, אז גם במקרה זה מוטב היה שהיית ממשיך ולא מפסיד את השיעור הקבוע".

ובכן, האם נכונה תשובתו של המגיד שיעור? מה יהיה נכון יותר לעשות בכזה מקרה? האם מוטל עליו החיוב לעצור בצד ולגמול חסד עם הנהג

והבשורה המשמחת היא שכל אחד ואחד מאתנו יכול לזכות בזה. פשוט להכניס אורחים, לתת להם לאכול, לישון. לגמול חסדים עם אנשים.

ומביא אותם הביתה לסעודת 'טועמיה'

הצדיק הפלאי רבי בן ציון פלמן זצ"ל, נוהג היה שהיה יוצא ממנחה גדולה ביום שישי, היה אוסף כמה אנשים ומביא אותם הביתה לסעודת 'טועמיה' של ערב שבת. אנשים אלו היו רעבים, קשי יום, ולא פעם הם היו אוכלים יותר מכדי טעימה, עד שלבני הבית נותרה רק טעימה מהמאכלים בשבת קודש.

פעם אחת, ביום שישי חורפי במיוחד, הכינה הרבנית מרק עוף טעים ומשובח, ורבי בן ציון הביא כמה אורחים שעצמותיהם קפאו מהקור, וכשהגישו לפניהם מרק עוף מהביל, הם טמנו ידם בצלחת ואכלו בהנאה מרובה... אדהכי והכי, נשארה בסיר כמות קטנה של מרק שכיסתה את התחתית, כמה גורים עם מעט מאוד מים וכנף אחד של עוף.

אמרה הרבנית, נו, לא נורא. נתחלק בכנף העוף, וכל אחד יקבל כמה כפות של מרק. העיקר שהאורחים יצאו מרוצים.

בליל שבת, בדרכו מבית הכנסת לביתו, הבחין רבי בן ציון בהלך עני שהיה רגיל מפעם לפעם על שולחנו, ושראה אותו הזמין אותו להתלוות אליו לסעודה בביתו.

האיש הגיע איתו, קידשו על היין בצעו על הפת, הסבו לסעודה וכשהגיע המרק מזוגה הרבנית את כל המרק שנותר בסיר לצלחת עמוקה יחד עם כנף העוף, והגישה לאורח.

כדי שהאורח לא ירגיש בכך שהוא היחיד שאוכל מרק ושכל השאר נשארו בלי מרק, מה שכמובן יביך אותו מאוד ויגרום לאי נעימות גדולה, אילתרה הרבנית פיתרון מבריק. היא מלאה מים קרים בצלחות, שמה חתיכת גזר כמה שנשארה בסיר המרק בתוך המים, וכל בני הבית 'אכלו' מים עם פיסת גזר, בזמן שהאורח לא מסתיר את ההתפעלות שלו מהמרק הנפלא, וכולם מסכימים איתו שאכן, המרק מאוד מאוד טעים...

כשיצא האורח, אחר ברכת המזון, פרצו כל בני הבית בצחוק משוחרר, והיו מרוצים מעצמן שהצליחו כך 'לרמות' את האורח ולתת לו הרגשה טובה, למרות שהם בכלל לא אכלו מרק אלא מים עם גזר...

כי אכן, חלק חשוב ומרכזי במצוות גמילות חסדים זה החלק של נתינת ההרגשה הטובה, כמו שאומרים חז"ל שגדול המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, ושמי שנותן צדקה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך ב-11 ברכות.

מספרים שהיה בירושלים ילד שהיו צריכים לשלוח אותו למוסד פנימייתי

מספרים שהיה בירושלים ילד שהיו צריכים לשלוח אותו למוסד פנימייתי. הילד סירב בתוקף, וההורים לא ידעו את נפשם, כיצד יוכלו לגרום לו להיכנס למוסד הפנימייתי.

באו לפני מרן הגרש"ז אויערבך וסיפרו לו על הקורות אותם.

אמר רבי שלמה זלמן לילד, שהוא נמצא בבעיה רצינית. כמי שקשור לרבנות, הוא חייב לדאוג לכך שבכל מוסד יהיה רב שיהיה אחראי על

הפכה משובבת עין, אבל בדיוק היה זה מצב מלחמה והמלך היה שקוע בתכנונים אסטרטגיים, כמעט לא יצא מהארמון וגם כשכבר יצא הוא היה שקוע במחשבות ולא היה לו זמן להציף החוצה מוחלון המרכבה.

אבל מיודעו לא ויתר. סכומי עתק היו על הכף, או שהוא זוכה בחגיגה מאת המלך, או שהוא יישאר בקרוב חסר בית.

עברו כמה שנים, המצב הביטחוני התאזן

עברו כמה שנים, המצב הביטחוני התאזן, והמלך כבר לא היה כל כך טרוד ועסוק. והנה, באחת הפעמים כשהוא יוצא מהארמון בדרכו לסויר בעיר כלשהי החוגגת ויבל שנים להיווסדה, פתאום מבחין המלך בערוגות הפרחים מרהיבות העין המתפרשות לפני משני עברי הדרך.

"מי הוא זה ואיזה הוא ששתל פה פרחים יפים כל כך", שאל המלך בפליאה, "אני לא זוכר שחתמתי על סעיף כזה בספר התקציב, משמע מדובר ביוזמה פרטית, ובכן, מי הוא האזרח הזה?".

בדקו יועצי המלך את העניין ועד מהרה גילו מי הוא האיש. הם שבו למלך והסבירו לו שיש אזרח מסוים שמשקיע את כל כולו בפרחים הללו, כדי לשמח את לב המלך. הוא עושה זאת בחינם, ולא מבקש שום תמורה.

נענה המלך ואמר, אם כן, יבוא נא מחר לארמוני לסעוד עמי פת שחרית. אני רוצה להכיר את האזרח הזה שכל כך אוהב אותי וחפץ ביקרי!

באו נערי המלך ומשרתיו אל האזרח המדובר, והודיעו לו שהמלך מזמין אותו לארוחת בוקר בארמון, כי רצונו להכיר את האזרח שכל כך אוהב אותו.

כששמע זאת האזרח, אמר למשרתי המלך: "אוי, חבל, אני נאלץ לדחות את ההזמנה החשובה, כי בדיוק קניתי כמות גדולה של נרקיסים, ואם לא אשתול אותם מחר, זה ישבש לי את כל התוכנית, כי מחרתיים תכננתי לשתול פרחים מסוג שונה, והלו"ז שלי עמוס לעייפה במשך השבועיים הקרובים בכל מיני סוגים של פרחים שאני מתכוון לשתול כדי להרנין את לב המלך".

כמובן שבכוה מוקרה, יענו כולם ויאמרו שהאזרח הזה הוא שוטה מופלג. הרי ברור הדבר שכל הסיבה שהוא שותל פרחים זה כדי לזכות בתשומת הלב של המלך, והנה כשתשומת הלב ניתנת לו, הוא מוותר עליה בלי לחשוב בכלל, כי הוא רוצה לעשות פעולה שתעזור לו לזכות בתשומת הלב של המלך...

בפרשתנו אנו רואים שאברהם אבינו הפסיק כביכול באמצע שיחה עם הקב"ה, והלך לקדם את פני האורחים, כי גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכניה.

והאמת היא שזה פלא גדול, הרי כל הסיבה שאנחנו מקיימים מצוות זה כדי לזכות לקרבת ה', להיות קרובים אליו. הנה, הוא נמצא במצב של 'קבלת פני שכניה', ולכאורה כל ההכנסת אורחים נועדה רק להביא אותו למצב הזה. לעזוב את המצב של 'קבלת פני שכניה' וללכת להכניס אורחים כדי לעשות את רצון ה' ולזכות בהשראת השכינה? זה תמוה מאוד.

אלא, התשובה היא שהדרך היחידה להתקרב לקב"ה זה על ידי קיום המצוות. אפילו השראת השכינה אינה מהווה קרבה כל כך גדולה כמו קיום המצוות. כשאדם עושה את רצון ה', הוא קרוב אליו ודובק בו יותר מכל הדרגות הגבוהות של השראת השכינה.

מספר ימים. זה חסך להם בעלויות של חשמל ומזון, זה נתן להם שקט ושלווה הרחק מהאזעקות ומטחי הרקטות, בוודאי שהם היו מוכנים לשלם סכום כלשהו, גם אם לא מחיר מלא. את הסכום הזה הם צריכים לשלם לבעל המלון, הא ותו לא.

קיבלתי טלפון בהול ביום שישי אחר הצהריים

ובדידי הוא עובדא, שפעם קיבלתי טלפון בהול ביום שישי אחר הצהריים, התברר לי שיש איזו שבת של משפחות מתחזקות בבית מלון, והיה להם רב שאמור היה להרצות בסעודות השבת אבל ברגע האחרון התברר שהרב מנוע מלהשתתף באותה שבת, וביקשו ממני להיות זה שיבוא להרצות במקומו.

אני מאוד לא התלהבתי מהרעיון, איך עכשיו נתחיל לארוז את כל הבית וניסע לבית מלון שעות אחדות לפני שבת. ובכלל, מה אעשה במלון, זה לא הסגנון שלנו ואין לי חשק בכלל לכל הסיפור, אבל הבנתי שיש כאן עשרות משפחות שרוצות לשמוע דברי חיזוק ואין מי שיאמר להם. החלטתי שאני עושה מאמץ ומגיע בכל זאת, ואכן הגענו למלון, לקחנו אוכל לסעודות והעלינו לחדר שם אכלתי עם בני משפחתי, ובכל סעודה ירדתי לחדר האוכל כדי להרצות בפני האורחים במלון.

ב"ה היתה התחזקות גדולה והרגשתי שיש ברכה בעמלי.

במוצא"ש ירדנו לקבלה כדי למסור את המפתח לפני שנצא הביתה, אבל אז אמר לי הפקיד שהמחיר הוא 1,780 שקלים, אמרתי לו, סליחה אדוני? לא שמעתי טוב? והוא שב ומסביר לי שאני צריך לשלם לו 1,780 שקלים.

הסתכלתי על הפקיד ואמרתי לו, אדוני, אני לא אורח במלון, אני המרצה שבה להנעים את זמנם של כל שאר האורחים. לא די בכך שאני לא מקבל תשלום על כך שנשאתי שלוש הרצאות, ועוד בלי מיקרופון, אתה רוצה שאני גם אשלם?

הפקיד לא יודע חכמות: "אדוני היקר, אני לא יודע מי הזמין אותך, אולי זאת חברה ההפקה, זה לא קשור להנהלת המלון, מבחינתנו כל מי שהיה כאן צריך לשלם!!!".

בסופו של דבר הגיע המפיק ושילם עבורי, וגם התנצל על התקרית הלא נעימה.

אבל אני למדתי מהסיפור הזה מוסר השכל חזק ועוצמתי במיוחד! אתה יכול לשהות במלון הכי נחמד והכי מפואר, להתרווח לך על הכורסא ולשתות פחיות קולה שהוצאת מהמיני בר, לאכול ארוחות גורמה יוקרתיות בכלים נאים ומעוצבים בטוב טעם, תענוג של ממש, גן עדן עלי אדמות!

אבל בסופו של דבר יש את עמדת הקבלה, ושם צריך לשלם! אין מעבר בלי לשלם.

אדם נמצא כאן בעולם הזה שבעים או שמונים שנה, עושה כל שלבו חפץ, אבל כשהגיע זמנו לעבור מכאן לתחנה הבאה שלו - הוא נדרש לשלם על כל 'פיפס' הכי קטן. לא שוכחים לו ולא מוותרים לו על כלום!!! כדאי שניקח את התובנה הזאת לתשומת לב, כדי שלא נופתע בסוף כשנגיע לקבלה...

השאלות ההלכתיות, ויש לו מוסד אחד שעדיין אין לו אחראי. "האם תרצה אתה להיות הרב של המוסד הזה?", שאל רבי שלמה זלמן, והילד השיב בחיוב, הוא ישמח לכהן ברבנות המוסד.

"מעכשיו אתה תגור שם", הורה לו רבי שלמה זלמן, "וכל שאלה הלכתית שתתעורר, אתה תהיה זה שיריע בעניין, אני תמיד לשירותך אם אתה צריך שאני אעזור לך לפסוק את ההלכה כדת וכדין".

מעשה שאירע בשבוע שעבר, יהודי טוב לב שמע על יישוב מיישובי הדרום שתושביו רוצים להתפנות יחד לבית הארחה גדול, אבל הם לא הצליחו למצוא מקום פנוי שמתאים לצורכיהם

תחת הציץ יאכלו (י"ח ח')

מעשה שאירע בשבוע שעבר, יהודי טוב לב שמע על יישוב מיישובי הדרום שתושביו רוצים להתפנות יחד לבית הארחה גדול, אבל הם לא הצליחו למצוא מקום פנוי שמתאים לצורכיהם.

אותו יהודי נכנס בעובי הקורה, ובתוך זמן קצר איתר להם בית הארחה והודיע להם שהוא הזמין עבורם את המקום, והחל מהשעה 11 בבוקר של יום המחרת, הם יכולים לבוא.

באו עשרות משפחות, ישבו במלון כמה ימים, אכלו שתו ונהנו, והנה מגיע הבעלים ומתחיל להציג בפניהם את דרישות התשלום.

התושבים המפונים אמרו שהם מבינים שהשהות במלון עולה כסף, אבל יש מישהו שהזמין אותם, הוא אמר להם מתי לבוא, לאיפה לבוא ובאיזו שעה להגיע למקום, שבעלים ידבר איתו ויגבה ממנו את הכסף. אותו יהודי כשקיבל את הפנייה של בעל המלון, חשכו עיניו. "מה אני נראה לך רוטשילד", הוא שאל, ולא התכוון לד"ר רוטשילד מ'מעייני הישועה'. "איך אני יכול לשלם לבדי על אירוח של עשרות משפחות למשך מספר ימים. בקושי אני מצליח לגמור את החודש...".

המשפחות מצידי נשארו בשלחן, משפחות מהדרום, מכל העולם תורמים להם כדי לעזור ולסייע להם בעת צרתם, ואם היו יודעים שהשהות במלון על חשבונם, לא היו מעלים על קצה דעתם להגיע לכאן. היו ממתנינים עוד יום או יומיים והממשלה כבר היתה משכנת אותם בבית מלון על חשבונה.

שאלה: מי אמור לשלם על השהות במלון, וכמה צריכים לשלם?

השאלה הובאה בפני הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א שפסק שהמתווך בוודאי אינו צריך לשלם כלום שהרי לא נהנה בכלל ולא התכוון לרגע לקחת על עצמו אחריות.

מי שכן צריך לשלם אלו הדיירים שדרו בחדרי המלון, ונהנו משירותיו הנפלאים.

אבל, המחיר שיהיה עליהם לשלם נמוך בהרבה ממה שבעל המלון מבקש. מסביר רבי שריאל שבכזה מקרה צריכים לעשות 'אומדנא', כלומר להעריך כמה היו הדיירים מוכנים לשלם כדי לשהות במלון

ואכן, רבה של "נחלת משה" היה לרב "נחלת משה והסביבה" ובית הכנסת נעשה למרכז של כל האזור בתורה, בתפילה ובחסד. בית הכנסת "נחלת משה" יכול לשמש דוגמה וללמד לקהילות אחרות כיצד להצליח.

אברך נוסף היה כאוב, והוא הציג באוזני הרב את המצב ה'כאוב' וה'מעצב' - כלשונו, הוא דיבר בזעם: "מדוע אנחנו לא נלחמים בתי הכנסת הנפתחים באזור ומפריעים לנו?!" רבי בן ציון שהכיר בו אנרגיות של מלחמה, הרהר קמעה. ואז אמר לו:

אם להלחם אתה רוצה? בבקשה, אבל על ידי בנייה חיובית אצלך. כך תילחם. לא על ידי החרבה של השני. אם אתה מעוניין להצליח, תעצים את עצמך, תקים כולל ב"נחלת משה", תפתח שיעורים נוספים, תייצר מסגרות בתוך הכולל, תשכלל מסגרות נוספות גם לבעלי בתים, ובכך כולם ירויחו.

אין להוציא אנרגיה של צער, טענות, מרידות או מחלוקת חלילה. אלא להשקיע בבנייה.

ללמדך עוד, שהחכמה באה אחרי נקיות ולב טוב. כי מי שליבו עכור, מידותיו חוסמות את החכמה, מסתירות את האור של האמת. ר' בן ציון וקהילתו יזיחו כי בכוח 'לב טוב' מתעצמת החכמה ומתחזקת ההצלחה, ואיך זיל גמור.

(מתוך ספר 'ללא שם')

ושנית כל, אין לך על מה להצטער. זה לא יוריד מכוון שלנו, ולא נפסיד מכך כלום. אסביר לך יקירי.

אם מתקוטטים, ואם לא מאירים פנים, מה קורה? מתחזקת ונקבעת המציאות הנפרדת: יש אנחנו ויש הם. שני בתי כנסיות. אנחנו לבדנו והם לבדם, שניים שנפרדים זה מזה. ומהיכן תדע מי יגבר על מי?... ותמיד יש מתח צער ומבוכות רבות.

אבל כאשר אנחנו מסייעים להם ומעניקים להם מהצללתנו, והם שמחים בכך, וטוב להם אתנו, אנחנו נהפכים ל'מרכז' המשרת את כל הסניפים. אם נחייח בשלום ונעניק אנחנו רק נרויח. ולכן אתה צריך לעזור להם להצליח. כי צריכים לעזור ל'סניפים' להצליח...

הרב העניק לו בכך, יסוד רב גוונים לכל החיים. כלומר?

זו אחת הטעויות הגדולות ביותר של בני אנוש המהלכים בעולם? כאשר אתה מסייע לשכנך מחלקך וכישרונותך, ברגע הראשון נראה לך בעיניים קטנות כי אתה משפיל את עצמך, או מפסיד משהו.

חלילה. אם אתה מסייע לו - אתה המרויח. הפוך בה והפוך בה! חכמי העולם - כבר צווחו ככרוכיה: אל תטעה. דע לך כי "איזהו מוכובד? המכבד את הבריות" ברגע הראשון אדם חושב שאם הוא מכבד אחרים, הוא מפחית בכך מהכבוד שלו, אך לא, כאשר הוא מכבד, הוא נעשה מוכובד.

וזו שגגה היוצאת והולכת על 'בני העולם' למיליוניהם. שטועים, ומפסידים את הכבוד ואת האחוה.

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א

הגדולה ובמלחמותיו, ופחות התפרסם בלבו הרחום. סיפר הרה"צ רבי שלום שבדרון כי פעם ראה את רבי דוד מבחין באשתו שהולכת עם פחיי מים, מיד רץ לעזור לה, וראהו שממלמל בפיו 'לשם מצות חסד, לשם מצות חסד'.

כאשר היה בא בערב שבת או ביום חמישי בלילה לבית אחרים והבין שכבר שטפו את הבית לשבת היה מניח את מנעלי הבית שלו מבחוץ ונכנס יחף כדי שלא ללכלך את רצפת הבית. פעם אחת הגיע לתפילת ותיקין ומשום מה חזר תיכף לביתו ואח"כ חזר לבית הכנסת והמתפללים שידעו שכל מעשיו הם ע"פ הלכה, התענינו במעשיו.

שאלו מרן הגרש"ז? אויערנר? זצ"ל לסיבת הדבר וגילה לו רבי דוד בסוד: "מתגורר אני אצל בתי (היה זה אחרי פטירת אשתו) היום שלא ברצוני שכחתי לשטוף את כוס הקפה ששתיתי בחצות הלילה ועד הבוקר עלולה שארית הקפה להתייבש וקשה יהיה עליה לשטפה חזרתי אפוא על עקבותיי כדי לשטוף את הכוס בעוד שארית רכה.

רגיל היה מרן הרב מטשעבין שהתגורר בשכונת שערי חסד לספר שרבי דוד היה מקל בשאלות בהלכות פסח וכשנשאל: היתכן?! הלא כל הפוסקים מחמירים בהלכות פסח וכיצד אתה מקל? היה משיב: יש לי הרבה חומרות לעשות, ואילו הייתי יודע שאתם תעשו זאת בעצמכם הייתי אומר לכם אותם, אבל יודע אני שתטילו זאת על נשותיכם, וזה אינני רוצה כי כבר יש להן מספיק עבודה.

(מתוך הספר 'מידות והתנהגות טובות')

שהנשים עסוקות בבישול צריכים הבעלים לשמור על הבית והילדים. הרה"צ רבי נפתלי אמסטרדם סיפר שלאחר נשואיו שאלו רבי ישראל אם הוא עוסק במצות גמילות חסדים, ענה לו אין לי כסף לנהל גמ"ח, אמר לו רבי ישראל, לא לזה התכוונתי, בבית לאחר נישואין אפשר לעשות כל כך הרבה גמילות חסד עם האשה.

הגאון הרב מטעפליק נכנס פעם בערב חג הפסח לבית המדרש וראה הרבה אברכים יושבים ולומדים. התיישב בפניה ורשם 'פתקאות', אח"כ עלה על הבימה ואמר, שיש לו רשימה של בתי אלמונות ובתים שצריכים עזרה ומי מוכן להשתתף במצוה זו. כמובן שלבקשת הרב מטעפליק כולם הסכימו ונעמדו בתור כל אחד לקבל כתובת, ופלא היה שכל אברך קיבל 'כתובת ביתו' ברומזו, כי עליך ללכת לביתך לעזור לאשתך.

למה קוראים ב"ט? בתורה רק חמשה קרואים משום שמאחרים לבוא לבית הכנסת ופירש רש"י בשם מסכת סופרים פ"ח ח"ד שצריך לטרוח להכין סעודת יו"ט.

מקשה הגאון רבי יעקב עמדין זצ"ל ממתים מלאכת בישול מלאכה של אנשים ומה זה טעם על איחורו של הבעל לבוא לבית הכנסת, אלא מכאן שבזמן שהנשים עסוקות בבישול סעודת יו"ט על הבעלים לשמור על הבנים ושאר צרכי הבית.

הנהגת הרה"צ רבי דוד בהרן

הרה"צ רבי דוד בהרן מגדולי ההוראה בירושלים התפרסם בקנאותו

כשהסתבא לא מוותרת

סיפר הגה"צ המקובל רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א אודות מקרה מדהים שאירע בביתו של אחד ממכריו, איש יהודי אמריקאי המבקר אצל אמו הזקנה מפעם לפעם כאן בארץ הקודש, ונכנס בכל פעם לברכה, וכך סיפר:

יהודי זה דר במחוז מרוחק שבעיר 'לוס אנג'לס' באמריקה הרחוקה, שם בין הגויים הרבים, ובתוככי שפלות הבלי עולם הזה לא מצאה נשמתו מקום התעלות... והיה הבית 'רופף' ברוחניות רח"ל, הבנים החברים של הילדים בשכונה, היו ריקים ופוחזים.

"כשהיה אביהם היקר מבקר לעתים בביתו", מספר רבי גמליאל שליט"א, "הזכיר את בניו בכל פעם בשאלתו מה ניתן עוד לעשות כדי להשיבם בתשובה? אך תקופה ארוכה לא עלתה עדיין תרופה למכתם.

"לאחרונה הגיע אלי האיש לביקור, ולהפתעתי הגדולה הביא עמו את בניו היקרים, והנה רואה אני לפני בחורים גדולים הנראים כבני ישיבה לכל דבר, במגענות ופאות וציציות וכו'. - האב הציג את בניו בפני בהתרגשות גדולה, ואמר: הנה מן השמים זיכו אותנו במתנה גדולה ויקרה! שהבנים לומדים עצה בישיבות טובות כבחורים מן המניין!

"לשאלתי, כיצד חל מפנה עצום שכזה? סיפר האיש, שיש לו כאן בירושלים עיה"ק אימא צדקנית שתחי' לאיוו"ש"ט, שלא הסכימה בשום אופן עם מצבם של נכדיה היקרים! ולפיכך החלה ללכת מדי יום ביומו אל 'הכותל המערבי' בתפילות ובתחנונים להשיב לב הבנים בתשובה שלמה! היא קרעה שם שערי שמים! [ובלשונה: 'מ'אייט צו רייטען די שטיינער פון כותל...]. (הולכים לקרוע את האבנים של הכותל..)

"היא לא הפסיקה את תפילותיה ותחינותיה, עד שהתקבלו תפילותיה ושבו הבנים למצבם הראשון ואף מעבר לכך! ולא זו בלבד, אלא שכל הבית התחזק מאוד ביהדות, ואף האב עצמו התחזק בעקבות בניו, ואינו מפסיד אף תפילה אחת בציבור, והצטרף לשיעור דף היומי. בשבת קודש אחר הצהריים הולך האב עם בניו לבית המדרש, ומתענגים יחדיו בתלמוד תורה כמה שעות!

וסיפר ה"חפץ חיים": "אמי התפללה על צאצאיה בדור שכמעט לא היה שייך שהילדים יישארו שומרי תורה ומצוות. בימים ההם התפשטה ההשכלה הארורה והפילה חללים רבים. התפילות והדמעות שלה הצילו אותי!"

ידוע שאחד מראשי המשכילים היהודים בוילנא -ניסה לשדל את ה"חפץ חיים" בילדותו שיצטרף אל חוגי המשכילים. וסיפר ה"ח"כ כי כמעט הצליח להורידו לבאר שחת. "ואתה יודע מה הציל אותי מצפורניו של אותו רשע?" - אמר ה"חפץ חיים" לאותו יהודי שזנק לישועה - "התפילות והדמעות של אמי!".

הילדים שלה נראים אחרת

"אמא שמתפללת כל יום תפילת שחרית, הילדים שלה נראים אחרת לגמרי!" היה חוזר ושנה מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, למעלה משבעים שנה היה הגרמ"י ראש ישיבה ואמר שהוא יכול לראות על בחור מי אמא שלו מתפללת שחרית ומי לא. ההשפעה של תפילת שחרית של האמא עליה ועל ילדיה וכל משפחתה היא עצומה.

כשנשאל מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל האם אמא יכולה להתפלל עם חלוק בית, היה אומר: "החלוק של אמא שמתפללת בילדים בבית זה הבגד הכי יפה שיש לפני הקב"ה. עם הבגד הזה האמא מטפלת במסירות עם הילדים, זה כמו בגדי כהן גדול שנכנס לעבודה בבית המקדש! בוודאי שתפילה עם בגד זה נכנסת לפני ולפנים.

נשים אומרות ובצדק, אנחנו לא יכולות לכוון בתפילה עם הילדים הקטנים והבלגן בבית. מרן הסטייפלער זיע"א היה אומר, אישה צריכה לכוון בתפילה, אבל מכיוון שקשה לה לכוון, עצם כך שמתכלת בסידור ומשתדלת לכוון, זו הכוונה הכי גדולה בשבילה. לפני ד' התפילה שלה רצויה ונחשבת כמו אדם שיכוון באופן הכי גבוה שאפשר.

מרן הסטייפלער זיע"א היה אומר, שתפילת שחרית כל יום שווה כמו אלף סגולות. אנשים מחפשים סגולות, אבל אשה שמתפללת שחרית זו הסגולה ששווה יותר מכל הסגולות.

עורך אחראי: הרב משה הרמן • גרפיקה: הרב צבי לוצקין • צילום: פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
 כותבים: הרב יהושע לייבזון • leib1964@gmail.com • הרב ישראל ליוש • israel.layosh@gmail.com
 sefer012@gmail.com הרב אברהם פוקס • a6150805@gmail.com הרב אליעזר יטקובסקי
 i0548467550@gmail.com הרב ישראל היימן

כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • טלפון: 02-5609000 • הדפסה: חסר ואמונה
 לקבלת העלון במייל: dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי' בהלכה'

- ◆ האם צריך להרים מאכל המושלך ברחוב?
- ◆ האם צריך לברך 'שהכל' על השתייה ב'קידושא רבה'?
- ◆ המברך ברכת המזון על מיץ ענבים - האם יצא ידי חובה?

איסור השחתת אוכלים וביוזים

• המאבד מאכל או משקה ללא תועלת, עובר באיסור 'בל תשחית'. והוסיפו חכמינו ז"ל ואסרו קלקול ואיבוד של מאכל ומשקה אף כשיש בדבר תועלת.

• המוצא מאכל בדרך, במקום שרבים עוברים ושבים בו, אסור להותירו שם, וחובה להרימו. ויש אומרים, שבזמננו, שאין דרך בני אדם לאכול מאכל שהיה מושלך על הקרקע, אין חובה להרימו.

• אין להאכיל מאכל אדם לבעלי חיים. ויש שמצדדים להקל בדבר, ובפרט במקרה שאין להשיג מאכל אחר עבור בעלי החיים.

• מי שלגם מכוס משקה ללא ברכה, ונזכר טרם שבלעו, ראוי שיפלטנו; אך מעיקר הדין ראוי לבלועו, כדי שלא יפסד המשקה לחנם.

הרחקה בין בשר לדגים

• חכמינו ז"ל אמרו שאכילת בשר ודג יחד עשויה לגרום למחלת הצרעת. ולכן האוכל בשר ודג בזה אחר זה, צריך לאכול ולשתות מעט, או לאכול דבר השרוי במשקה, כדי לנקות את פיו.

• מותר לשנים לאכול יחד בשר ודגים על שולחן אחד, ויש שכתב שיש להחמיר ולהניח דבר מה ביניהם לסימן ולהיכר, שלא יבוא לאכול בשר ודגים יחד.

"יין פוטר כל מיני משקין"

• המברך על היין 'בורא פרי הגפן', פוטר בכך כל משקה שישתה לאחריו מברכה ראשונה; ואף אם מדובר במשקה חשוב מאד, ואף אם לא התכוון בפירוש לפוטרו. ודין זה אינו אלא כששתה לפחות 'כמלוא לוגמיו' מהיין, אך יש אומרים שְׁדִי בטעימה כלשהי מהיין.

• בשתייה אקראית של יין, פוטר היין רק משקה המונח לפני השותה בשעת הברכה; אך בשתייה בדרך של 'קביעות לשתייה', פוטר היין גם משקה שלא היה מונח לפניו בשעת הברכה, אם הביאוהו לפניו בטרם סיים את שתיית היין.

ברכה על מאכל נוסף שהובא לאחר הברכה

• המברך על מאכל, מתוך מחשבה שלא לאכול מעבר לכמות שבירך עליה, ולאחר שסיים לאכול, נמלך בדעתו והחליט לאכול עוד, צריך לברך שנית.

• המברך 'שהכל' על כוס חלב מתוך מחשבה לשתות כוס נוספת, אינו צריך לברך על הכוס הנוספת. ואם נמלך בדעתו, ובמקום כוס חלב, החליט לשתות כוס קפה עם חלב - יש שהורה, בנוגע לזמננו, שיברך על הקפה ללא שם ומלכות.

ברכה על משקה בסעודה

• הרגיל לשתות יין בסעודותיו, או שעומד לאכול סעודה ובעתו לשתות יין בסעודה זו - אם שתה יין בסמוך לסעודה, פוטרת ברכתו על היין שלפני הסעודה את היין שבתוך הסעודה.

• בשתיית יין הקידוש לפני הסעודה נוצר ספק חיוב ברכה אחרונה, ולכן ראוי לכוון בברכת המזון לפטור את היין, כיון שבדיעבד מועילה ברכת המזון במקום 'על הגפן'.

• כאמור, המברך ברכת המזון על יין יצא ידי חובה. ובנוגע למיץ ענבים - יש אומרים שמאחר ואינו זן וסועד את הגוף, אינו יוצא ידי חובה בברכת המזון אף בדיעבד; ויש אומרים שדינו כיון.

• השותה לפני הסעודה מים או משקה אחר שאינו מעורר את התאבון ואין לו שייכות לסעודה, חייב בברכה אחרונה, ואף אם כבר בירך ברכת המזון לאחר הסעודה.

הַמְדַת יָמִים אוֹתוֹ קְרֵאתָ

**אמרתי לבעל שהוא מחויב לשלם את כל מה שאכלה אשתו באולם,
וצריך לדעת שהיה מדובר בסכום כסף עצום, כיון שכאמור המאכלים
היו יקרים מאוד.**

מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הבעל שקורא 'שנים מקרא'...

סיפרתי לו שלמרות השואלים הרבים שהיו מצטרפים אל מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בלכתו מ'תפארת בחורים' לביתו, הרי בשבת קודש כשהגיע אל פתח הבית והיו עוד כמה אנשים שביקשו לשאול, סירב להשיב להם, ואמר ש'הרבנית מחכה לי לקידוש, ואינני יכול לעכב אותה'.

אמרתי לבעל שהוא מחויב לשלם את כל מה שאכלה אשתו באולם, וצריך לדעת שהיה מדובר בסכום כסף עצום, כיון שכאמור המאכלים היו יקרים מאוד.

הבעל אכן שילם את הכל, אבל מה שקרה הוא, שאני-עצמי, כך סיפר מרן הגר"י זילברשטיין, ניגשתי לבעל האולם וסיפרתי לו על המקרה, והבעלים אמרו שהם מוחלים על הכל, ולא צריך לשלם, כך שהכסף הוחזר למשפחה.

מה שנוכל ללמוד ממקרה זה הוא שרק אם נתנהג כראוי, תוך עצירה מבוקרת בצמתים הנכונים, נוכל גם בסער הגדול העובר עלינו בתקופה זו, למצוא בביתנו הקט פיסת שלווה ומנוחת הדעת, וכל הבעיות בשלום-הבית הפוקדות את תקופתנו, תיעלמנה מאליהן.

אשרי לו לאדם שביתו - בית של שלום ושלווה הוא. אשרי לו למי שכאשר הוא מגיע לביתו - ממתנים לו שם מנוחת-הדעת, ורגעים של אתנחתא. מתנה כזו, המעניקה לאדם רוגע נפשי, רעננות ונחת, אי-אפשר להמיר בשום 'ציאה לנופש'.

הנופש האמיתי של האדם, מצוי בתוך ביתו, ומי שיודע כיצד קונים את 'מי ההבראה' הללו, ובאיוו שיטה לְאֶקְצָם אל ליבו, לא יהיה בעולם אדם יותר רגוע ממנו.

(מתוך הספר 'לקיים' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

המצב הקשה המתבטא בכל תחומי החיים גורם גם לתעוקות, ואנשים עושים דברים לא-הגיוניים המביאים למריבות, ובוודאי לא מביאים למילוי רצון ה' שציווה אותנו לשאת אשה, ולחיות עימה בשלום.

כך למשל הגיע אלינו מקרה המכיל בקרבו סיפור עגום של בעל שנהג לא כשורה. האשה סיפרה לנו שלבעלה יש מנהג לסיים את ה'שנים מקרא' ואחד תרגום 'לפני הסעודה בשבת בבוקר, כפי שאכן מובא בהלכה. דהיינו, שאחרי תפילת מוסף הוא אינו מתיישב מיד לאכול עם בני הבית, אלא שווהה שעה ארוכה באמירת שמו"ת, 'יש מקרים שאני כבר רעבה מאוד, ואני ממתנה בכליון-עיניים שיסיים וייגש לשלחן, אבל הוא משתהה', סיפרה האשה.

היא הוסיפה שלמרות הבקשות המרובות שלה מבעלה שלא יעשה כך, אלא יקיים את ההלכה על ידי שיסיים את השמו"ת לפני-כן, הוא אינו שומע לה, וממשיך במנהגו זה.

כשראתה האשה שאין עם מי לדבר, מצאה לעצמה פתרון, כדי להקל מעליה את הרעב. מול ביתם יש אולם-שמחות שבדיוק בשעה הזו שבעלה אומר את השמו"ת, נערך שם קידוש לאורחים, ועל השלחנות אפשר למצוא כל-מיני מעדנים ועוגות.

כיון שאף אחד אינו בודק מי שייך לשמחה, ומי לא, ניגשת האשה מדי שבת אל שלחן-הקידוש וטועמת מהמאכלים היוקרתיים. 'כך אני עושה כבר כמעט שנה תמימה, סיפרה לי האשה, אבל לפני הימים הנוראים באתי לשאול האם הדבר מותר'.

האמת, שאין כאן שאלה כלל, ובוודאי שהיה אסור לאשה לקחת מהמאכלים שהוגשו באולם השמחות. קראתי לבעל, והטחתי בו תוכחה קשה, ואמרתי לו שהוא מתנהג מאוד לא יפה, ואם האשה רעבה - אסור לקרוא אז 'שנים מקרא'.

העלון מופץ ליוכי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה